

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
شورای گسترش و برنامه ریزی آموزش عالی

برنامه درسی رشته

جغرافیای سیاسی

Political Geography

مقطع دکتری تخصصی

گروه علوم اجتماعی
میشادای کارگروه علوم جغرافیایی

عنوان گرایش: -
دوره تحصیلی: دکتری تخصصی
نوع مصوبه: بازنگری
تاریخ تصویب: ۱۴۰۰/۰۲/۰۵

نام رشته: جغرافیای سیاسی
گروه: علوم اجتماعی
کارگروه تخصصی: علوم جغرافیایی
پیشنهادی: کارگروه علوم جغرافیایی

برنامه درسی بازنگری شده دوره دکتری تخصصی رشته جغرافیای سیاسی، در جلسه شماره ۱۵۶ تاریخ ۱۴۰۰/۰۲/۰۵ کمیسیون برنامه‌ریزی آموزشی به شرح زیر تصویب شد:

ماده یک- این برنامه درسی برای دانشجویانی که پس از تصویب برنامه درسی یاد شده وارد دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی می‌شوند، قابل اجرا است.

ماده دو- این برنامه درسی، جایگزین برنامه درسی رشته جغرافیای سیاسی مصوب جلسه ۸۳ تاریخ ۱۳۹۵/۰۸/۱۶ شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی می‌شود.

ماده سه- این برنامه درسی در سه فصل: مشخصات کلی، جدول‌های واحدهای درسی و سرفصل دروس تنظیم شده است و برای اجرا در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی پس از اخذ مجوز پذیرش دانشجو از شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی و سایر ضوابط و مقررات مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ابلاغ می‌شود.

ماده چهار- این برنامه درسی از شروع سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ به مدت ۵ سال قابل اجرا است و پس از آن، در صورت تشخیص کارگروه تخصصی مربوطه، نیاز به بازنگری دارد.

دکتر محمد رضا آهنچیان
دبیر کمیسیون برنامه‌ریزی آموزشی

بسمه تعالی

مقدمه

جغرافیای سیاسی به عنوان یک موضوع دانشگاهی در سال ۱۷۵۱ م. توسط فیلسوف فرانسوی، رابرت تورگو در دانشگاه سوربن فرانسه نام گذاری و معرفی شد. او جغرافیای سیاسی را دانش شناخت و اداره بهتر کشور و عبارتی علم کشورداری معرفی کرد. پس از او ایمانوئل کانت فیلسوف آلمانی در سال ۱۷۵۶ جغرافیای سیاسی را در دانشگاه کونیگسبرگ، مرکز امپراطوری پروس، در چارچوب علم جغرافیا تبیین فلسفی کرد و از جغرافیای سیاسی به عنوان دانش زیر ساخت نظامهای سیاسی و حقوقی یاد کرد.

جغرافیای سیاسی به عنوان یکی از شاخه های علم جغرافیا از اواسط قرن ۱۸ تا اواسط قرن ۲۰ بویژه در فرانسه، انگلیس و آلمان دچار فراز و نشیب بوده است. این رشته در اوایل قرن بیستم بویژه در آلمان به عنوان ژئوپلیتیک نیز شناخته شد. ولی پس از جنگ جهانی دوم بویژه در اروپا به مدت حدود دو دهه دچار رکود گردید. جغرافیای سیاسی همراه با مباحث ژئوپلیتیکی از اواسط دهه شصت قرن بیستم، بویژه در آمریکا مجددا احیا و شروع به گسترش کرد.

بروز انقلاب اسلامی در ایران و نیز فروپاشی نظام دو قطبی در جهان منجر به رشد سریع و گسترش مباحث جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک در دانشگاهها، دولتها، مراکز سیاست گذاری، برنامه ریزی و نیز رسانه های گروهی گردید. بطوریکه امروزه موضوعات جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک بصورت یکی از مباحث عمده در دانشگاههای مختلف جهان و نیز حوزه سیاست جهانی، امنیت بین المللی و نیز سیاست ملی کشورها در آمده است.

در ایران دوره دکتری جغرافیا با گرایشهای مختلف از جمله گرایش جغرافیای سیاسی به همت مرحوم دکتر حسین شکویی در دانشگاه تربیت مدرس در سال ۱۳۶۶ ه. ش. تاسیس و راه اندازی شد. از آنجاییکه دانشگاه تربیت مدرس پیشگام راه اندازی دوره های دکتری

رشته های علمی در بین دانشگاههای ایران از سال ۱۳۶۶ به این سو می باشد، بنابراین دوره دکتری علوم جغرافیایی و جغرافیای سیاسی جزو اولین دوره های دکتری در

دانشگاههای ایران محسوب می شود. بر این اساس اولین دانش آموخته دوره دکتری در بین همه رشته های علمی دانشگاه تربیت مدرس، و بعبارتی در دانشگاههای ایران، از حوزه جغرافیای سیاسی می باشد که در سال ۱۳۶۹ توانست از رساله دکتری خود در دانشگاه تربیت مدرس با موفقیت دفاع نماید.

بر اساس پدیده های مربوط به اثر گذاری متقابل عوامل سیاسی و جغرافیایی در جهان امروز، بر اهمیت و جذابیت رشته جغرافیای سیاسی بویژه شاخه تخصصی آن یعنی ژئوپلیتیک به عنوان یکی از تخصص های اصلی و مهم علوم جغرافیایی، هم در جهان و هم در ایران افزوده شده و می شود. اهمیت فزاینده این رشته، مدیون ویژگی پویا و دگرگون شونده پدیده هایی است که موضوع دانش جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک قرار می گیرند. به خصوص ساختارهای قدرت که در سطوح کروی و منطقه ای، ملی و محلی به طور مرتب و نسبتا سریع تغییر می کند و نیز سازماندهی، آمایش و مدیریت سیاسی فضا که از ضرورت های کشورداری بهینه می باشد.

رابطه دیالکتیکی دینامیسم فضایی، سیاسی و اجتماعی منجر به سرشت پویا و متحول بعد سیاسی مکانها و فضاهای جغرافیایی در سطوح مختلف محلی، ملی، منطقه ای و جهانی می گردد که بنوعی تحت تاثیر تحول در علم و تکنولوژی، سطح آگاهی ملت ها و نیز تحول در نقش و کارکرد عوامل ژئوپلیتیکی قرار دارد.

این واقعیت، ضرورت مطالعه علمی و فلسفی پدیده های سیاسی را در ارتباط با بستر جغرافیایی آنها در مقیاسهای جهانی، منطقه ای، ملی و محلی، و نیز بازتاب کارکرد پدیده ها و فرایندهای سیاسی در تحول ساختار و اکوسیستم جغرافیایی به عنوان زیستگاه ملتها و سازه های انسانی را اجتناب ناپذیر می نماید. تا از این رهگذر امکان دستیابی به الگوها و روشهای بهینه برای ساماندهی، آمایش و مدیریت سیاسی فضاها در سطوح مختلف محلی، ناحیه ای، ملی، منطقه ای و کروی فراهم آید و امر ساماندهی و مدیریت امور عمومی در فضاهای جغرافیایی مربوطه بهینه سازی گردد.

توسعه این گونه مطالعات و کشف قانونمندی ها و مدلسازی روابط متقابل بین متغیرها و ابعاد گوناگون سیاست و فضا و بازتاب های فضائی آن، و دستیابی به رهیافتهای کاربردی برای ساماندهی

و مدیریت سیاسی بهینه زیستگاههای سازه های انسانی بویژه سازه ملی و کشوری در ایران از موضوعات علم جغرافیای سیاسی است که انجام آن بر عهده جغرافیدانان سیاسی می باشد.

از طرفی کشور ایران در یکی از حساس ترین مکانها و فضاهای جغرافیایی و ژئوپلیتیکی جهان قرار گرفته است و مناطق ژئوپلیتیکی فعالی با کارکردهای جهانی و منطقه ای گرداگرد آن را فرا گرفته اند و آن را به صورت کانون جاذبه دیپلماسی جهانی در آورده اند. این موقعیت نه تنها باعث تاثیرگذاری ایران بر پدیده های جهانی و منطقه ای می شود، بلکه کارکرد مناطق پیرامونی و فرایندهای جهانی می تواند مسائل و سرنوشت کشور و ملت ایران را بشدت تحت تاثیر قرار دهد.

انجام مطالعات مزبور می تواند نه تنها به گسترش حوزه معرفتی رشته جغرافیای سیاسی کمک نماید، بلکه نتایج کاربردی آن می تواند به شناخت بهتر دولت مردان کشور ایران در اتخاذ سیاست ها و خطمشی های مناسب که حداکثر بازدهی را در راستای تامین منافع ملی، و نیز اداره بهینه امور کشور داشته باشد، منجر شود. تحقق این امر در گرو برخوردار بودن کشور از نیروهای متخصص دانشگاهی و علمی است که تامین آن مستلزم بازنگری و بروز شدن دوره دکترای جغرافیای سیاسی است.

اهداف

از جمله اهداف این برنامه می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ۱- تربیت اساتید و نیروی انسانی متعهد و متخصص در قلمرو جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک برای رفع نیاز های آموزشی دانشگاه ها.
- ۲- توسعه مرز های دانش جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک در کشور از طریق تربیت محققین مورد نیاز دانشگاهها و موسسات علمی و پژوهشی.
- ۳- انجام تحقیقات کاربردی در حوزه جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک برای رفع نیاز های کشور، و نیز تبیین مبانی فلسفی حوزه های برنامه ریزی توسعه ملی (بخشی و آمایشی)، سیاستگذاریهایی ملی، سیاست داخلی، سیاست خارجی، سازماندهی سیاسی فضا، عدالت فضایی، مدیریت سیاسی

بهبود در همه سطوح ملی، استانی، و محلی، امنیت و دفاع ملی، طراحی استراتژی ملی، طراحی ساختارهای سیاسی/ اداری و حقوقی، توسعه متوازن و شتابان ملی، و غیره.

۴ - تربیت نیروی انسانی و کادرهای تخصصی مورد نیاز دستگاههای اجرایی مسئول امور سیاست داخلی، سیاست خارجی، مدیریت سیاسی فضا، سنجش قدرت ملی، سیاست گذاری توسعه ملی، امنیت و دفاع ملی و غیره. نظیر استانداران، فرمانداران، سفرا و کاردارها، مشاوران سیاسی/ فضایی نهادهای سطح ملی و استانی، کارشناسان برنامه ریزی توسعه ملی، مکان‌گزینی ایمن و موثر پروژه‌های ملی و منطقه‌ای، برنامه ریزی‌های آمایشی معطوف به عدالت فضایی، کارشناسان متخصص بحرانهای سیاسی/ فضایی و ژئوپلیتیکی، طراحان استراتژی ملی، مشاوران و کارشناسان متخصص در حوزه‌های ستادی وزارت کشور، وزارت خارجه، مجلس شورای اسلامی، هیات وزیران، مجمع تشخیص مصلحت نظام، نیروهای مسلح، پدافند غیر عامل، بخش دفاعی و غیره.

نقش و توانایی دانش‌آموختگان

دانش‌آموختگان دوره دکتری جغرافیای سیاسی می‌توانند در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور به انجام آموزش و پژوهش مشغول شوند و ضمن تدریس دروس تخصصی مقاطع تحصیلی مختلف این رشته، راهنمایی و هدایت پایان‌نامه‌های دانشجویان تحصیلات تکمیلی را بر عهده بگیرند. آنها همچنین می‌توانند به عنوان پژوهشگر در پژوهشگاه‌ها، پژوهشکده‌ها و دیگر مراکز پژوهشی کشور به کار گرفته شوند.

علاوه بر این وزارت خانه‌ها و نهادهای مختلف ملی بویژه وزارت خانه‌های: کشور، امور خارجه، علوم، تحقیقات و فناوری، نفت، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، اطلاعات، دادگستری، فرهنگ و ارشاد اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، شورای امنیت ملی، مجلس شورای اسلامی، صدا و سیما، شهرداری‌ها، سازمانهای نظامی و انتظامی و رسانه‌های گروهی نیز می‌توانند از خدمات علمی و اجرایی جغرافیدانان سیاسی بهره‌مند گردند.

برنامه درسی

مجموع واحدهای دوره دکتری جغرافیای سیاسی ۳۶ واحد است که ۱۸ واحد آن به صورت

آموزشی (درس) و ۱۸ واحد آن به صورت پژوهشی (رساله) به شرح زیر می باشد:

الف)- دروس جبرانی: ۱۰ واحد، برای داوطلبان غیر از رشته جغرافیای سیاسی.

برای دانشجویانی که تحصیلات مقطع کارشناسی ارشد خود را در رشته ای غیر از جغرافیای سیاسی گذرانده باشند، ۱۰ واحد درس از مجموعه دروس دوره کارشناسی ارشد جغرافیای سیاسی منطبق با جدول دروس جبرانی در فصل دوم این برنامه می بایست ارائه شود. گذراندن این دروس برای این گروه از دانشجویان در سال اول دوره آموزش دکتری الزامی است. این گروه از دانشجویان می توانند طی ترم اول و دوم دوره تحصیل خود و به تشخیص گروه آموزشی مجری، بطور همزمان از طریق شرکت در کلاسهای ویژه و یا شرکت در کلاسهای مربوطه در مقطع کارشناسی ارشد، یا روش مناسبی دیگری که شورای گروه تشخیص دهد، دروس جبرانی مذکور را بگذرانند.

ب- دروس پایه نظری: ۱۰ واحد، که اجرای آنها توسط دانشگاه مجری الزامی است.

ج- دروس تخصصی کاربردی: ۸ واحد (با امکان انتخاب از بین ۲۰ واحد جدول مربوطه).

بدین ترتیب که ۸ واحد از ۲۰ واحد دروس تخصصی جدول مربوطه، با توجه به ارتباط آنها با موضوع رساله دانشجویان و با تصویب شورای گروه آموزشی مربوطه، انتخاب و رایه خواهد شد.

د- رساله دکتری: ۱۸ واحد

طول دوره و نحوه اجرا

طول دوره و نحوه اجرای آن تابع مقررات آیین نامه تحصیلات تکمیلی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مربوط به دوره های دکتری می باشد.

امتحان جامع

دانشجویانی که مرحله آموزشی را با موفقیت به اتمام رسانده باشند، لازم است در امتحان جامع که در پایان مرحله آموزشی برگزار می شود، شرکت کنند. این امتحان زیر نظر کمیته تحصیلات تکمیلی واحد اجرا کننده برنامه و طبق آئین نامه مصوب دوره دکتری شورای عالی برنامه ریزی

برگزار خواهد شد. میانگین کل نمرات امتحان جامع نباید کمتر از ۱۶ از ۲۰ باشد. دانشجویانی که میانگین کل نمرات امتحان جامع آنها کمتر از ۱۶ باشد، تنها یکبار دیگر در همان ترم می‌توانند در این امتحان شرکت نمایند.

رساله

موضوع رساله باید در قلمرو موضوعی جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک، با اولویت دادن به مسائل ویژه ایران و مناطق ژئوپلیتیکی همجوار ایران و جهان اسلام انتخاب شود. مراحل انجام رساله و نحوه دفاع و نمره آن تابع ضوابط آیین نامه مصوب دوره دکتری شورای عالی برنامه‌ریزی می باشد.

انتخاب استاد راهنما و مشاور

استاد راهنما به تقاضای دانشجو و موافقت استاد (راهنما)، پس از تصویب شورای گروه مربوطه، در کمیته تحصیلات تکمیلی واحد اجرا کننده دوره، حداکثر تا پایان مرحله آموزشی دوره دکتری تعیین خواهد شد.

به پیشنهاد استاد راهنما و تایید شورای گروه و کمیته تحصیلات تکمیلی می‌توان حداکثر دو نفر را به عنوان استادان مشاور تعیین نمود. استادان مشاور از بین اعضای هیأت علمی دارای ضوابط مندرج در آیین نامه مصوب دوره دکتری شورای عالی برنامه‌ریزی و یا از صاحب نظران و محققان برجسته دارای مدرک دکتری انتخاب خواهند شد.

سفرهای علمی

آموزش‌های تکمیلی عملی و میدانی هر درس مطابق آن چیزی است که در جدول سرفصل درس مربوطه تعیین شده است. اجرای این آموزش‌ها با توجه به امکانات دانشگاه، و بر اساس پیشنهاد استاد درس مربوطه و صلاح دید و تصویب شورای گروه آموزشی مجری خواهد بود.

داوطلبان

داوطلبان این رشته باید دارای مدرک کارشناسی ارشد در رشته جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک باشند. سایر داوطلبان غیر از رشته جغرافیای سیاسی و دارای مدرک کارشناسی ارشد در دیگر رشته های علوم جغرافیایی، علوم سیاسی، جامعه شناسی سیاسی، اقتصاد سیاسی، روابط بین الملل،

حقوق بین الملل و مطالعات منطقه ای، مشروط به گذراندن ۱۰ واحد دروس جبرانی مندرج در این برنامه، می توانند در دوره دکتری جغرافیای سیاسی ادامه تحصیل دهند.

مواد امتحانی و ضرائب آن

۱. روش تحقیق در جغرافیای سیاسی	ضریب ۲
۲. فلسفه جغرافیای سیاسی	ضریب ۳
۳. اصول، مفاهیم و نظریه های جغرافیای سیاسی	ضریب ۳
۴. اصول، مفاهیم و نظریه های ژئوپلیتیک	ضریب ۳
۵. متون جغرافیای سیاسی به زبان انگلیسی	ضریب ۲
۶. جغرافیای سیاسی ایران	ضریب ۲

دانشجویان خارجی

تحصیل دانشجویان خارجی در چهارچوب ضوابط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و پذیرش از سوی دانشگاه مجری دوره بلامانع است.

الف) - جدول دروس جبرانی برای داوطلبان غیر از رشته جغرافیای سیاسی

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعت			پیش نیاز	استاد مربوطه
			جمع	نظری	عملی		
۱	فلسفه و حکمت جغرافیای سیاسی	۲	۳۲	۳۲	-	جغرافیدان سیاسی	
۲	نظریه های جغرافیای سیاسی	۲	۳۲	۳۲	-	جغرافیدان سیاسی	
۳	تاریخ تحولات، اصول و مفاهیم ژئوپلیتیک	۲	۳۲	۳۲	-	جغرافیدان سیاسی	
۴	سازماندهی سیاسی فضا	۲	۳۲	۳۲	-	جغرافیدان سیاسی	
۵	تحلیل فضایی سیاست های عمومی با استفاده از GIS	۲	۴۸	۳۲	۱۶	جغرافیدان سیاسی	
جمع		۱۰	-	-	-		

توضیح: عناوین و سرفصلهای دروس جبرانی مطابق برنامه مصوب دوره کارشناسی ارشد رشته جغرافیای سیاسی می باشد.

ب) جدول دروس پایه نظری (الزامی)

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعت			پیش نیاز	استاد مربوطه
			جمع	نظری	عملی		
۱	فلسفه و اندیشه انتقادی در جغرافیای سیاسی	۲	۳۲	۳۲	-	جغرافیدان سیاسی	
۲	روش شناسی های نوین و آینده پژوهی در جغرافیای سیاسی	۲	۳۲	۱۶	۳۲	جغرافیدان سیاسی مسلط به روش تحقیق	
۳	جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک فضای مجازی	۲	۳۲	۳۲	-	جغرافیدان سیاسی	
۴	جغرافیای سیاسی دریاها	۲	۳۲	۳۲	-	جغرافیدان سیاسی	
۵	ژئواستراتژی	۲	۳۲	۳۲	-	جغرافیدان سیاسی / علوم استراتژیک	
جمع	---	۱۰	-	-	-		

ج) جدول دروس تخصصی و کاربردی (انتخابی)

استاد مربوطه	پیش نیاز	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
		عملی	نظری	جمع			
جغرافیدان سیاسی	-	-	۳۲	۳۲	۲	جغرافیای سیاسی شهری	۱
جغرافیدان سیاسی	-	-	۳۲	۳۲	۲	ساخت های سیاسی فضا (محلی، ملی، منطقه ای و جهانی)	۲
جغرافیدان سیاسی / مدیریت استراتژیک	-	-	۳۲	۳۲	۲	طراحی راهبرد ملی و اسناد چشم انداز	۳
جغرافیدان سیاسی / اقتصاد سیاسی	-	-	۳۲	۳۲	۲	الزامات ژئوپلیتیکی توسعه اقتصادی و عمرانی (با تاکید بر ایران)	۴
جغرافیدان سیاسی	-	-	۳۲	۳۲	۲	تبیین مسائل ژئوپلیتیکی جهان اسلام	۵
جغرافیدان سیاسی	-	-	۳۲	۳۲	۲	مناطق ژئوپلیتیکی پیرامون ایران	۶
جغرافیدان سیاسی	-	-	۳۲	۳۲	۲	بنیادهای ژئوپلیتیکی روابط و سیاست خارجی ایران	۷
جغرافیدان سیاسی	-	-	۳۲	۳۲	۲	هیدروپلیتیک ایران و حوضه های پیرامونی	۸
متخصص در اقتصاد سیاسی	-	-	۳۲	۳۲	۲	اقتصاد سیاسی ایران و جهان	۹
جغرافیدان سیاسی	-	-	۳۲	۳۲	۲	ژئوپلیتیک انرژی	۱۰
=	=	=	=	=	۲۰	=	جمع

از میان دروس جدول فوق ۴ عنوان درسی به ارزش ۸ واحد به تشخیص شورای گروه آموزشی مربوطه انتخاب و ارائه خواهد شد.

(د) - رساله: ۱۸ واحد

عنوان درس: فلسفه و اندیشه انتقادی در جغرافیای سیاسی	تعداد واحد: ۲	نوع واحد: پایه نظری (الزامی)	دروس پیش نیاز: ندارد
<i>Philosophy and Critical Thought in Political Geography</i>			
استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان سیاسی	تعداد ساعت: ۳۲	آموزش تکمیلی عملی: دارد ☐ ندارد ☒ سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ کارگاه ☐ سمینار ☐	

هدف: ایجاد بینش و نگرش انتقادی در دانشجویان نسبت به مبانی فلسفی و اندیشه های جغرافیای سیاسی

سرفصل ها:

- ۱- تبیین فلسفه و ماهیت جغرافیای سیاسی و قلمرو موضوعی آن؛
- ۲- بررسی تطبیقی و انتقادی نگرشهای کلاسیک و مدرن درباره ماهیت و قلمرو موضوعی جغرافیای سیاسی؛
- ۳- عقل گرایی انتقادی در جغرافیای سیاسی؛
- ۴- بررسی انتقادی رویکردهای مارکسیستی در جغرافیای سیاسی؛
- ۵- بررسی انتقادی رویکردهای لیبرالیستی در جغرافیای سیاسی؛
- ۶- بررسی انتقادی مکتب انتقادی فرانکفورت در جغرافیای سیاسی؛
- ۷- بررسی انتقادی رویکردهای ساختار گرایانه در جغرافیای سیاسی؛
- ۸- بررسی انتقادی رویکردهای فرانوگرایی (پست مدرن) در جغرافیای سیاسی؛
- ۹- رویکرد ژئوپلیتیک انتقادی در جغرافیای سیاسی ؛
- ۱۰- رویکرد انسان گرایانه در جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک؛
- ۱۱- بررسی تطبیقی مکاتب ژئوپلیتیک امپریالیستی، انتقادی و انسان گرا؛
- ۱۲- رویکرد اقتصاد سیاسی و عدالت فضایی در جغرافیای سیاسی؛
- ۱۳- رویکرد جنسیتی و خاص گرایی در جغرافیای سیاسی؛
- ۱۴- بررسی انتقادی مکتب محیطی در جغرافیای سیاسی؛
- ۱۵- بررسی انتقادی مکتب ناحیه ای در جغرافیای سیاسی؛
- ۱۶- بررسی انتقادی مکتب فضایی در جغرافیای سیاسی؛

منابع:

- ۱- حافظ نیا، محمدرضا و کاویانی راد، مراد. (۱۳۹۳). **فلسفه جغرافیای سیاسی**. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ۲- میرحیدر، دره و سادات میراحمدی، فاطمه. (۱۳۹۶). **سیر اندیشه در جغرافیای سیاسی سنتی و مدرن**. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- ۳- واثق، محمود و محمدی، احد. (۱۳۹۸). **فلسفه جغرافیای سیاسی**. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- ۴- ویسی، هادی. (۱۳۹۴). **مفاهیم و نظریه های جغرافیای سیاسی**. تهران: سازمان مطالعه و تدوین (سمت).
- ۵- لشگری تفرشی، احسان. (۱۳۹۵). **قدرت سیاسی و فضای جغرافیایی**. تهران: انجمن ژئوپلیتیک ایران.
- ۶- مجتهدزاده، پیروز. (۱۳۹۱). **فلسفه و کارکرد ژئوپلیتیک**. تهران: سازمان مطالعه و تدوین (سمت).
- ۷- حافظ نیا، م. و احمدی پور، ز. و قادری حاجت، م. (۱۳۸۹). **سیاست و فضا**. مشهد: انتشارات پاپلی.
- ۸- زارعی، بهادر. (۱۳۹۱). **بنیادهای نظری در جغرافیای سیاسی**. تهران: دانشگاه تهران.
- ۹- زین العابدین، یوسف. (۱۳۹۰). **ژئوپلیتیک؛ ایده، کاربرد**. رشت: دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت.

- ۱۰- Cox, Kevin R. & Others. (۲۰۰۸). **Political Geography**. London: Sage Publications.
- ۱۱- Gallaher, C. & Others. (۲۰۱۰). **Key Concepts in Political Geography**. London: Sage Publications.
- ۱۲- Agnew, J. & Muscara, L. (۲۰۱۲). **Making Political Geography**. New York: Rowman.
- ۱۳- Marshal, Tim. (۲۰۱۶). **Prisoners of Geography**. London: Elliott & Thompson.
- ۱۴- Peet, Richard. (۱۹۹۸). **Modern Geographical Thought**, Wiley-Blackwell.
- ۱۵- Husain, Majid. (۱۹۹۵). **Evolution of Geographical Thought**. New Delhi: Rawat Publications.
- ۱۶- Bregazzi, H. & M. Jackson. (۲۰۱۶). **Agonism, Critical Political Geography, and the new Geographies of Peace**, Progress in Human Geography, Volume: ۴۲ issue: ۱.
- ۱۷- Dixon, D. p. (۲۰۱۶). **Feminist Geopolitics: Material States**. London: Routledge.
- ۱۸- Staeheli, L.A. (۲۰۰۴). **Mapping Women, Making Politics: Feminist Perspectives on Political Geography**. London: Taylor and Francis.
- ۱۹- Dalby, S. & Ó Tuathail, G. (۱۹۹۸). **Rethinking Geopolitics**, Psychology Press.
- ۲۰- Ó Tuathail, G. (۱۹۹۶). **Critical Geopolitics: The Politics of Writing Global Space**. London: Rutledge.

عنوان درس:	تعداد واحد:	نوع واحد:	دروس پیش‌نیاز: ندارد
روش‌شناسی‌های نوین و آینده پژوهشی در جغرافیای سیاسی	۲	پایه نظری (الزامی)	
<i>New Methodologies and Future Study in Political Geography</i>			
استاد متخصص برای تدریس:	تعداد ساعت:	آموزش تکمیلی: دارد ☒ ندارد ☐	
جغرافیدان سیاسی مسلط به روش تحقیق	۴۸	سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ کارگاه ☒ سمینار ☒	

اهداف: فراگیری نحوه استفاده از رویکردها و روشهای علمی و پیشرفته برای تحقیقات علمی در جغرافیای سیاسی

سرفصل‌ها:

- ۱- بررسی اجمالی دیدگاه‌های معرفت‌شناسی (اثبات‌گرایی، عقل‌گرایی، تفسیری، استنباطی، انتقادی)؛
- ۲- بررسی کاربردی روشهای تحقیق (تاریخی، توصیفی، همبستگی، علی و تجربی) در جغرافیای سیاسی؛
- ۳- تکنیک‌های کشف و انتخاب مساله پژوهش، بررسی ادبیات مساله و تدوین فرضیه؛
- ۴- سرچشمه‌ها و روشهای جمع‌آوری اطلاعات و داده‌های پژوهش (نقلی، روایتی، اجتماعی، سنجش ذهنیت اسنادی و آماری، فضایی، تصویری، نظارتی و آزمایشگاهی)؛
- ۵- روش تحقیق کیفی و تحلیل گراند تئوری؛
- ۶- تحلیل اطلاعات کمی با استفاده از نرم افزار SPSS؛
- ۷- تحلیل اطلاعات کمی با استفاده از نرم افزار لیزرل LISREL؛
- ۸- تحلیل اطلاعات کمی با استفاده از مدلسازی معادلات ساختاری SEM؛
- ۹- تحلیل اطلاعات با استفاده از مدل‌های SWOT, TOPSIS؛
- ۱۰- تحلیل فضایی و الگو سازی اطلاعات و داده های سیاسی با استفاده از GIS؛
- ۱۱- روش تحلیل مسیر؛
- ۱۲- مفاهیم و ماهیت آینده‌نگری و آینده پژوهی؛
- ۱۳- تکنیک‌ها و روش‌های مورد استفاده در آینده‌نگری؛
- دیده‌بانی آینده، دلفی، واکاوی روندها، واکاوی پیش رانها، سناریو پردازی، چشم‌انداز سازی، نقشه راه، پس نگری، مدل سازی، شبیه سازی؛
- ۱۴- تبیین روشهای سناریو نویسی در آینده نگری.

منابع پیشنهادی:

- ۱- حافظ‌نیا، محمدرضا. (۱۳۹۵). مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، تهران: سمت.
- ۲- بهفرروز، فاطمه. (۱۳۹۰). فلسفه روش‌شناسی تحقیق در جغرافیا. تهران: دانشگاه تهران.
- ۳- اسلاتر، ریچارد. (۱۳۹۰). نواندیشی برای هزاره نوین. مفاهیم، روشها و ایده‌های آینده پژوهشی. ترجمه عقیل ملکی‌فرد و سید احمد ابراهیمی و وحید وحیدی مطلق. تهران: موسسه آموزشی و تحقیقات دفاعی.
- ۴- پارسونز، تونی و نایت پیتر جی. (۱۳۸۶). روش رساله‌نویسی در جغرافیا و علوم مرتبط. ترجمه حسین محمدی. تهران: دانشگاه تهران.
- ۵- سردار، ضیاء الدین. (۱۳۹۶). آینده، تمام آنچه اهمیت دارد. ترجمه: محسن طاهری دمنه. تهران: آینده پژوه.
- ۶- محمدپور، احمد. (۱۳۹۸). روش در روش. تهران: جامعه‌شناسان.
- ۷- وندل، بل. (۱۳۹۴). مبانی آینده پژوهی. ترجمه: مصطفی تقوی و محسن محقق. تهران: موسسه آموزشی و تحقیقات دفاعی.

- ۸- فراهانی، حجت اله و عریضی، حمیدرضا. (۱۳۸۴). **روشهای پیشرفته در علوم انسانی**. اصفهان: واحد جهاد دانشگاهی.
- ۹- فراستخواه، مقصود. (۱۳۹۸). **روش تحقیق کیفی در علوم اجتماعی، گراند تئوری**. تهران: انتشارات آگاه.
- ۱۰- ازکیا، مصطفی و دربان آستانه، علیرضا. (۱۳۸۲). **روشهای کاربردی تحقیق**. تهران: انتشارات کیهان.
- ۱۱- میرزایی، خلیل. (۱۳۹۶). **کیفی پژوهی**، جلد ۱ و ۲. تهران: نشر فوژان.
- ۱۲- بی، ازل. (۱۳۸۶). **روشهای تحقیق در علوم اجتماعی**، جلد ۱ و ۲. ترجمه: رضا فاضل. تهران: سمت.
- ۱۳- کورنیش، ادوارد. (۱۳۸۸). **آینده پژوهی پیشرفته**. ترجمه: سیاوش ملکی فر. تهران: اندیشکده صنعت و فناوری.

۱۴- Hay, Iain. (۲۰۰۵). **Qualitative Research Methods in Human Geography**.

London: Oxford University Press.

۱۵- Flowerdew, Robin & David M. Martin. (۲۰۰۵). **Methods in Human Geography:**

A guide for students doing a research project. London: Routledge.

۱۶- Lindsay, James. (۱۹۹۷). **Techniques in Human Geography**. London: Routledge.

۱۷- Kitchin, Rob & Nick Tate. (۲۰۱۴). **Conducting Research in Human Geography:** theory, methodology and practice.

۱۸- Potter, Stephen. (۲۰۰۲). **Doing Postgraduate Research**. London: Sage publication.

۱۹- Silverman, David. (۲۰۰۰). **Doing Qualitative Research**. London: Sage Publications.

۲۰- Kimberly, A. N. (۲۰۰۲). **The Content Analysis**. London: Sage Publications.

۲۱- Singh, R. B. (۱۹۹۶). **Research in Geography**, Vol. ۱ & ۲. New Delhi: A.P.H Publishing Corporation.

عنوان درس: جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک فضای مجازی	تعداد واحد: ۲	نوع واحد: پایه نظری (الزامی)	دروس پیش نیاز: ندارد
Political Geography & Geopolitics of Cyberspace			
استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان سیاسی	تعداد ساعت: ۳۲	آموزش تکمیلی عملی: دارد ☒ ندارد ☐ سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ کارگاه ☐ سمینار ☒	

هدف: آشنایی دانشجویان با موضوعات جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک در فضای مجازی و تحلیل مسایل آن.

سرفصل ها:

- ۱- تبیین فلسفه و ماهیت جغرافیای سیاسی فضای مجازی (بعد سیاسی فضای مجازی)؛
- ۲- بررسی تطبیقی و تشریح نسبت فضای مجازی با فضای واقعی؛
- ۳- تبیین عصر دیجیتال در قرن ۲۱ و ظهور فرهنگ اطلاعاتی و تمدن نوین مجازی در زندگی بشر؛
- ۴- قلمرو مجازی، پیوندهای مکانی/ فضایی و کنترل مرز در فضای مجازی؛
- ۵- مفهوم هویت، ملت، و شهروندی در فضای مجازی؛
- ۶- حاکمیت و مدیریت فرآیندهای حکومتی در فضای مجازی (دولت ملی - دولت جهانی)؛
- ۷- فضاهاى بدون حاکمیت و گروههای چالشگر در فضای مجازی؛
- ۸- مدیریت سیاسی فضا و دولت الکترونیکی؛
- ۹- دموکراسی الکترونیکی (دموکراسی مستقیم و غیر مستقیم)؛
- ۱۰- ابعاد ژئوپلیتیکی و قدرت اطلاعاتی فضای مجازی؛
- ۱۱- نقش آفرینی عناصر و مکانیسمهای فضای مجازی در شبکه سازی و قلمرو سازی ژئوپلیتیکی و کنترل فضا؛
- ۱۲- فرصتها و تهدیدات و ابعاد امنیتی در فضای مجازی؛
- ۱۳- رقابت و منازعه ژئوپلیتیکی در فضای مجازی (مدنی، حزبی، حکومتی، ضد حکومتی؛ محلی، ملی و جهانی)؛
- ۱۴- همگرایی، همکاری و صلح در فضای مجازی (مدنی، حزبی، حکومتی، ضد حکومتی/ محلی، ملی و جهانی)؛
- ۱۵- فضای مجازی و شبکه سازی اجتماعی (هویتی، صنفی، طبقاتی، سیاسی/ محلی، ملی، بین المللی)؛
- ۱۶- فضای مجازی و مدیریت فرآیندهای اقتصادی (تجارت، پول و بانک، سرمایه گذاری، اشتغال و دور کاری، مدیریت فرآیند تولید، مصرف، پس انداز، خدمات، حمل و نقل)؛
- ۱۷- کارکردهای فضای مجازی در اکوسیستمهای جغرافیایی و زندگی بشر (جنبشهای سیاسی و مدنی، مدیریت حکومتی، تراکنشهای مالی، مدیریت اداری سیستمها، گردشگری و گذران اوقات فراغت، همایشهای علمی و اجتماعی، خدمات بهداشتی و درمانی، فعالتهای علمی، فعالیتهای اقتصادی و تجاری، کنترلهای امنیتی، امنیت زیستی و بیماریهای مسری، کنترل مخاطرات طبیعی و غیره).

منابع:

- ۱- حافظ نیا، محمدرضا. (۱۳۹۸). **جغرافیای سیاسی فضای مجازی**. تهران: انتشارات سمت.
- ۲- حافظ نیا، محمدرضا و ملاحسینی اردکانی، رضا. (۱۳۹۲). **فناوری اطلاعات و دموکراسی مستقیم**. تهران: انتشارات زیتون سبز.
- ۳- ابو، بوسالوئیس. (۱۳۸۵). **امپریالیسم سایبر و روابط جهانی در عصر الکترونیک**. ترجمه: پرویز علوی. تهران: نشر ثانیه.
- ۴- حسن بیگی، ابراهیم. (۱۳۸۸). **حقوق و امنیت در فضای سایبر**. تهران: دانشگاه دفاع ملی.
- ۵- جلالی فراهانی، امیر حسین. (۱۳۸۹). **کنوانسیون جرایم سایبری و پروتکل الحاقی آن**. تهران: خرسندی.
- ۶- کاستلز، مانوئل. (۱۳۹۶). **قدرت ارتباطات**. مترجم: حسین بصیریان جهرمی. تهران: انتشارات علمی فرهنگی.
- ۷- عاملی، سعیدرضا. (۱۳۸۸). **متن مجازی**. تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
- ۸- زین العابدین، یوسف. (۱۳۹۴). **فضای مجازی و تحولات جغرافیای سیاسی**. تهران: نشر انتخاب.
- ۹- گرام، گوردن. (۱۳۹۳). **جستاری فلسفی در ماهیت اینترنت**. ترجمه: محمدرضا امین ناصری. تهران: انتشارات کویر.
- ۱۰- خندان، محمد. (۱۳۸۸). **سیری فلسفی در سپهر اطلاعات: جستارهایی پیرامون اطلاعات، اطلاع‌رسانی و تکنولوژی اطلاعات**. تهران: نشر چاپار.

۱۱- Blount, P. J. (۲۰۱۹). **Reprogramming the World: Cyberspace and the Geography of Global Order**. Bristol-England: E-International Relations Publishing.

۱۲- Douzet, Frédéric. (۲۰۱۴). **Understanding Cyberspace with Geopolitics**. *Hérodote*, Volume ۱۵۲-۱۵۳, Issue ۱.

۱۳- Tsager, Raga and others. (۱۹۹۸). **Cyber Democracy, Technology, Cities and Civic Networks**. London: Routledge.

۱۴- Crampton, Jeremy. (۲۰۰۳). **The Political Mapping of Cyberspace**, University of Chicago Press.

۱۵- Kellerman, Aharon. (۲۰۱۶). **Geographic Interpretations of the Internet**. Switzerland: Springer.

۱۶- Kellerman, Aharon. (۲۰۱۵). **the Internet as Second Action Space**. London and New York: Routledge, ۲۰۱۴.

۱۷- Derek S. _Reveron. (۲۰۱۲). **Cyberspace and National Security: Threats, Opportunities, and Power in a Virtual World**, Georgetown University Press.

۱۸- Betz, David J. & Others. (۲۰۱۱). **Cyberspace and the State: Towards a Strategy for Cyber-Power** (Adelphi series) ۱st Edition.

۱۹- Libicki, Martin. (۲۰۱۶). **Cyberspace in Peace and War** (Transforming War).

۲۰- Nagy, Victor. (۲۰۱۲). **The Geostrategic Struggle in Cyberspace Between the United State, China and Russia**, AARMS, Academic and Applied Research in Military

Science ۱۱(۱).

۲۱- Tranos, Emmanouil. (۲۰۱۳). **The Geography of the Internet**: Edward Elgar Publishing.

۲۲- Bronk, Chris. (۲۰۱۶). **The Rise of Information Geopolitics in U.S National Security**. USA.

۲۳- Smith, Graham. (۲۰۰۲). **Internet law and regulations**. London: Sweets Maxwell.

۲۴- Dodge, Martin. (۱۹۹۹). **The Geographies of Cyberspace**. London: London University.

۲۵- Peart, Michael. (۲۰۰۷). **Comparative Project on E-Democracy Initiative in Europe and North America**. Switzerland: University of Geneva.

۲۶- Deibert, R. J. (۲۰۰۹). **The Geopolitics of Internet Control: Censorship, Sovereignty, and Cyberspace**. London: Routledge handbook of Internet politics.

عنوان درس: جغرافیای سیاسی دریاها	تعداد واحد:	نوع واحد:	دروس پیش نیاز: ندارد
	۲	پایه نظری (الزامی)	
Political Geography of the Sea		تعداد	آموزش تکمیلی عملی: دارد ☒ (مشروط به وجود امکانات).
استاد متخصص برای تدریس:	ساعت: ۳۲	سفر علمی ☒ آزمایشگاه ☐ کارگاه ☐ سمینار ☒	

هدف: آشنایی دانشجویان با مباحث جغرافیای سیاسی دریاها و افزایش قدرت تجزیه و تحلیل آنها در باره جنبه ها و ابعاد سیاسی فضاهای دریایی، با تأکید بر بیان تجربی مفاهیم و مصادیق مربوطه در مناطق دریایی پیرامون ایران.

سرفصل ها:

- ۱- تبیین فلسفه و ماهیت جغرافیای سیاسی دریاها و ارتباط آن با حقوق بین الملل؛
- ۲- تبیین اجمالی سیر تحول ارتباط انسان با دریا و بازتابهای سیاسی/جغرافیایی آن؛
- ۳- سیر تحول پیدایش قدرتهای دریایی و کنترل سیاسی فضاهای دریایی و خشکی، و مناسبات قدرت در دریاها؛
- ۴- سیر تحول و تکامل حقوقی فرآیند قلمرو سازی کشورها در فضاهای دریایی پیرامونی تا کنوانسیون ۱۹۸۲؛
- ۵- تبیین فلسفی و ماهوی قلمروها و مرزهای دریایی بر اساس کنوانسیون ۱۹۸۲ حقوق دریاها؛
- ۶- معیارها و روشهای تعیین حریم و حدود مناطق دریایی کشورها در سطح آبها (خط مبدا، آبهای داخلی، دریای سرزمینی، منطقه نظارت و منطقه انحصاری/اقتصادی)؛
- ۷- معیارها و روشهای تعیین قلمرو ملی در بستر دریاها (فلات قاره، منطقه میراث مشترک بشریت)؛
- ۸- تشریح پدیده ها و فضاهای خاص دریایی (کشورهای مجمع الجزایری، کشورهای محصور در خشکی، تنگه های بین المللی، آبهای آزاد، دریاها بسته، عبور بی ضرر، عبور ترانزیتی، عبور تعلیق ناپذیر و غیره)؛
- ۹- نظریه های قدرت و استراتژی دریایی؛
- ۱۰- رابطه موقعیت دریایی با توسعه و قدرت ملی کشورها (اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، عمرانی و کالبدی)؛
- ۱۱- دریا و همکاری بین المللی (سازمان های بین المللی آب پایه، تجارت دریایی، امنیت دریایی، محیط زیست دریایی)؛
- ۱۲- الگوهای نا امنی دریایی (تروریسم، دزدی، قاچاق، جنگ، تصادم ترافیکی، حوادث طبیعی، تهدید زیست محیطی)؛
- ۱۳- مناقشات دریایی ناشی از قلمرو سازی جغرافیایی، ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیکی در جهان.
- ۱۴- دریا و نمادسازی فرهنگی/سیاسی (هویت گرایی و ناسیونالیسم ناشی از اختلافات ارضی دریایی، نام گذاری جغرافیایی در دریاها، نگرشها و باورهای عمومی نسبت به دریاها و غیره)؛
- ۱۵- ایران و دریاها (تاریخ دریاگرایی ایرانیان، قوانین و مقررات قلمروسازی دریایی ایران، وضعیت قلمروها و مرزهای دریایی پیرامون، پتانسیل های قدرت دریایی ایران)؛

منابع:

- ۱) میرحیدر، دره. (۱۳۸۹). **جغرافیای سیاسی دریاها**. فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، سال اول، شماره سوم. همچنین در کتاب: تحولات پنج دهه اندیشه و جستار در جغرافیای سیاسی. مشهد: انتشارات پاپلی قابل دستیابی است.
- ۲) چرچیل، رابین و لو، آلن. (۱۳۶۷). **حقوق بین الملل دریاها**. ترجمه: بهمن آقایی. تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی
- ۳) حافظ نیا، محمدرضا و کاویانی‌راد، مراد. (۱۳۹۸). **جغرافیای سیاسی دریاها**. فصل سوم کتاب افق‌های جدید در جغرافیای سیاسی. تهران: سمت.
- ۴) پرسکات، ویکتور و اسکوفیلد، کلایو. (۱۳۹۵). مرزهای سیاسی سواحل جهان، جلد ۱ و ۲. ترجمه: زهرا پیشگاهی فرد و محسن رستمی و منصوره علیزاده. تهران: انتشارات پشتیبان.
- ۵) پورنوری، منصور. (۱۳۹۴). **حقوق دریاها/ بین المللی و داخلی**. تهران: انتشارات پیام عدالت.
- ۶) ذاکر حسین، عبدالرحیم. (۱۳۷۹). **سیر قدرت در دریاها**. تهران: مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی.
- ۷) نامی، محمد حسن. (۱۳۸۹). **تنگه‌ها و نقاط استراتژیک جهان**. تهران: نشر سهره، زیتون سبز.
- ۸) سیاری، حبیب اله و خانزادی، حسین. (۱۳۹۱). **تنگه‌های راهبردی جهان**. تهران: انتشارات دفتر پژوهش‌های نظری و مطالعات راهبردی نداجا.
- ۹) حافظ نیا، محمد رضا و ربیعی، حسین (۱۳۹۲). **مطالعات منطقه ای خلیج فارس**. تهران: سمت.
- ۱۰) نامی، محمد حسن و محمدپور، علی. (۱۳۹۰). **جغرافیای سیاسی و حقوقی آبهای مرزی ایران**. تهران: نشر سهره، زیتون سبز.

- ۱۱) Glassner, M. I. & Fahrner, C. (۲۰۰۴). **Political Geography**. New York: John Wiley & sons.
- ۱۲) United Nation. (۱۹۹۴). **United Nations Convention on the Law of the Sea**. New York: UN.
- ۱۳) Prescott. J. (۱۹۷۵). **The Political Peography of the Oceans**, New York. John Wiley & sons.
- ۱۴) Green, Maryan. (۱۹۸۷). **International Law**. London: Pitman Publishing.
- ۱۵) Ngantcha, Francis. (۱۹۹۰). **the Right of Innocent Passage and the Evolution of the International Law of the Sea**. London: Pinter Publishers Limited.
- ۱۶) Hannigan, J. (۲۰۱۵), **the Geopolitics of Deep Oceans**. Cambridge, UK: Polity Press.
- ۱۷) Kim, B. M. (۲۰۱۴). **Governance of the global commons: the deep seabed, the Antarctic, outer space**. KIEP World Economy.
- ۱۸) Nathan J. Bennett. (۲۰۱۹). In *Political Seas: Engaging with Political Ecology in the Ocean and Coastal Environment*, Coastal Management, ۴۷:۱, ۶۷-۸۷, DOI: [10.1080/08920753.2019.1540905](https://doi.org/10.1080/08920753.2019.1540905)
- ۱۷) Nohara J. J. (۲۰۱۷). **Sea Power as a Dominant Paradigm: the rise of China's new strategic identity**. *Journal of Contemporary East Asia Studies*. ۶, ۲.
- ۱۸) Sumida J. (۱۹۹۹). **Alfred Thayer Mahan, Geopolitician**. *Journal of Strategic Studies*. ۲۲, ۲-۳.

عنوان درس: ژئواستراتژی <i>Geostrategy</i>	تعداد واحد: ۲	نوع واحد: پایه نظری (الزامی)	دروس پیش نیاز: ندارد
استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان سیاسی/ علوم استراتژیک	تعداد ساعت: ۳۲	آموزش تکمیلی عملی: دارد ☒ ندارد ☐ سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ کارگاه ☐ سمینار ☒	
هدف: آشنایی دانشجویان با مبانی تحولات و دگرگونی های سریع و استراتژیک در جهان بویژه پس از سال ۱۹۸۹			
سرفصل ها:			
<ol style="list-style-type: none"> ۱. مفهوم ژئواستراتژی و نسبت آن با جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک؛ ۲. بررسی عوامل و زیرساخت ژئواستراتژی؛ ۳. قلمروهای ژئواستراتژیک و صحنه های عملیات در دوران جنگ سرد و اهداف آنها؛ ۴. علل استراتژیک تغییر در قلمروهای ژئواستراتژیک در دوران صلح سرد؛ ۵. واقعیت های ژئواستراتژیک یک قرن گذشته از ۱۹۱۸ تا ۲۰۲۰ میلادی؛ ۶. ویژگی های ژئواستراتژیک منظومه های جدید قدرت و تحولات ژئوپلیتیکی آنها؛ ۷. بازیگران ژئواستراتژیک و محورهای ژئوپلیتیکی؛ ۸. گسلهای ژئواستراتژیک فعال جهان؛ ۹. ساختار ژئوپلیتیکی در حال ظهور جهان؛ ۱۰. ژئواستراتژی اوراسیا؛ چین، روسیه و اتحادیه اروپا؛ ۱۱. ویژگی های ژئواستراتژیک ایالات متحده آمریکا و اقیانوسهای اطلس و آرام؛ ۱۲. ژئواستراتژی فضاهای حاشیه ای، آفریقا، اقیانوسیه، آمریکای جنوبی؛ قطب شمال و جنوب. ۱۳. ژئواستراتژی خلیج فارس و اقیانوس هند؛ ۱۴. علل انطباق مرزهای ژئواستراتژیک و ژئواکونومیک و پیامدهای آن؛ ۱۵. صحنه های عملیات و تحولات آینده. 			
منابع:			
<ol style="list-style-type: none"> ۱- عزتی، عزت اله. (۱۳۹۶). ژئواستراتژی و قرن بیست و یکم. تهران: سمت. ۲- عزتی، عزت اله. (۱۳۸۹). جغرافیای استراتژیک ایران. تهران: سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح. ۳- حافظ نیا، محمدرضا. (۱۳۹۶). اصول و مفاهیم ژئوپلیتیک. مشهد: انتشارات پاپلی. ۴- صفوی، سید یحیی. (۱۳۸۴). اصول و مبانی جغرافیای نظامی. تهران: سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح. ۵- بوفر، آندره. (۱۳۶۶). مقدمه ای بر استراتژی. ترجمه مسعود کشاورز. تهران: وزارت امور خارجه. ۶- کالینز، جان. (۱۳۸۳). استراتژی بزرگ (اصول و رویه ها). ترجمه کورش بایندر. تهران: وزارت امور خارجه. ۷- جیمز آر، لی. (۱۳۹۲). ژئوپلیتیک و ژئواستراتژی. ترجمه مهدی بیگدلو و حجت اله قدیری. تهران: انتشارات مرکز آموزشی و پژوهشی شهید سپهبد صیاد شیرازی. ۸- اتوتایل، ژاروید و دالبی، سیمون و روتلج، پاول. (۱۳۸۱). اندیشه های ژئوپلیتیک در قرن بیستم. ترجمه: محمدرضا حافظ نیا و هاشم نصیری. تهران: انتشارات دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی. ۹- بلوئت، براین. (۱۳۸۷). ژئواستراتژی جهانی. ترجمه: محبوبه بیات. تهران: انتشارات مرکز آموزشی و پژوهشی شهید سپهبد صیاد شیرازی. ۱۰- پاتاجو، نوئل. (۱۳۸۴). راهنمای تدوین دکترین. ترجمه: داود علمایی. تهران: دوره عالی جنگ. ۱۱- کوهن، سائول برنارد. (۱۳۸۷). ژئوپلیتیک نظام جهانی. ترجمه: عباس کاردان. تهران: موسسه فرهنگی 			

مطالعات و تحقیقات ابرار معاصر تهران.

۱۲- سیاری، حبیب اله و خانزادی حسین. (۱۳۹۴). **تنگه های راهبردی جهان**. تهران: نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران.

۱۹) نامی، محمد حسن. (۱۳۸۹). **تنگه ها و نقاط استراتژیک جهان**. تهران: نشر سپهر، زیتون سبز.

۱۳- کالینز، جان. (۱۳۸۳). **جغرافیای نظامی**. ترجمه: عبدالمجید حیدری و دیگران. تهران: دوره عالی جنگ.

۱۴- تعویذی، فرزاد. (۱۳۹۴). **فلزات استراتژیک**. تهران: موسسه انتشارات علمی دانشگاه صنعتی شریف.

۱۵- Gray, Colin S. (۱۹۹۹). **Modern Strategy**. UK: Oxford University Press.

۱۶- Faringdon, Hugh. (۱۹۸۹). **Strategic Geography**. London: Routledge.

۱۷- Michael P. Noonan. (۲۰۱۵). **American Geostrategy in a Disordered World** *Orbis*, Volume ۵۹, Issue ۴.

۱۸- Menmerikhi, Mohamed. (۲۰۱۵). **Is Gostrategy a Response to Geopolitics**.

۱۹- Stephen J. Blank. (۲۰۱۴). **European Geostrategy in Central Asia**.

۲۰- Sanjaya, Batu. (۲۰۱۲). **Geoeconomics and Strategy**.

۲۱- Wigell, M. & Others. (۲۰۱۸). **Geo-economics and Power Politics in the ۲۱st Century**. London: Routledge Global Security Studies.

۲۲- Seitz, John L. (۲۰۰۲). **Global Issues**. UK: Blackwell Publishing.

۲۳- Woodward, Rachel. (۲۰۰۴). **Military Geographies**. UK: Blackwell Publishing.

۲۴- Bateman, M. & Riley, R. (۱۹۸۷). **The Geography of Defence**. London: Croom Helm.

عنوان درس: جغرافیای سیاسی شهری <i>Urban Political Geography</i>	تعداد واحد: ۲	نوع واحد: تخصصی و کاربردی	دروس پیش نیاز: ندارد
استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان سیاسی	تعداد ساعت: ۳۲	آموزش تکمیلی عملی: دارد ☒ ندارد ☐ سفر علمی ☒ آزمایشگاه ☐ کارگاه ☐ سمینار ☒	
اهداف: ارتقای دانش و بینش دانشجویان در حوزه جغرافیای سیاسی شهری، و آمادگی در زمینه سیاستگذاری، ساماندهی و مدیریت سیاسی فضاهای شهری.			
سرفصل ها:			
<ol style="list-style-type: none"> ۱. تبیین بعد سیاسی و بنیان فلسفی جغرافیای سیاسی شهری؛ ۲. فضاهای شهری به مثابه قلمرو حکمرانی دولت شهر و دولت محلی؛ ۳. فضاهای شهری به عنوان عرصه رقابت و ستیز نیروهای سیاسی و اقتصادی (محلی تا جهانی)؛ ۴. دموکراسی محلی و الگوهای مدیریت سیاسی فضای شهری؛ ۵. قرن بیست و یکم، جهانی شدن و نقش فراملی شهرها؛ ۶. فضای جریان ها و پیوندهای فراملی شبکه شهری؛ ۷. جهان شهرها و سلسله مراتب شبکه ای شهرهای جهانی؛ ۸. نظریه سیاه چاله های شهری و عدم اتصال به شبکه پیوندی شهرها؛ ۹. رقابت پذیری شهرها، وزن ژئوپلیتیکی، برند شهری، فرصت های اقتصادی؛ ۱۰. شهرها و روابط بین المللی (دیپلماسی، خواهر خواندگی، رقابت و همکاری)؛ ۱۱. ژئوپلیتیک و روابط قدرت در شکل گیری و ساخت بندی کالبد و فضاهای شهری؛ ۱۲. جنبش های اجتماعی، کنترل و نمادسازی فضایی در شهرها؛ ۱۳. آمایش، منطقه بندی و ساماندهی سیاسی فضای شهری؛ ۱۴. بحرانها و امنیت شهری و شهروندی. 			
<ol style="list-style-type: none"> ۱- روسی، بوگو و وانولو، آلبرتو. (۱۳۹۵). جغرافیاهای سیاسی شهری؛ ترجمه دکتر علی ولیقلی زاد، مهدی کریمی. مراغه: انتشارات دانشگاه مراغه. ۲- قورچی، مرتضی. (۱۳۹۴). جهانی شدن و نقش فراملی شهرها. تهران: انتشارات مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران. ۳- احمدی پور، زهرا و قادری حاجت، مصطفی. (۱۳۹۴). ساماندهی و آمایش ساسی فضای شهری. تهران: انتشارات سمت. ۴- صفوی، یحیی و گل کرمی، عابد. (۱۳۹۶). درآمدی بر جغرافیای سیاسی شهر. تهران: سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح. ۵- لشگری، احسان. (۱۳۹۳). سیاست و شهر. تهران: نشر انتخاب. ۶- برک پور، ناصر و اسدی، ایرج. (۱۳۹۰). مدیریت و حکمروایی شهری. تهران: دانشگاه هنر. ۷- طلا، حسین و متقی، افشین و قربانی سپهر، آرش. (۱۳۹۸). دیپلماسی و مدیریت سیاسی شهر. تهران: انجمن جغرافیایی ایران. ۸- جان پرور، محسن و قربانی سپهر، آرش. (۱۳۹۷). ژئوپلیتیک شهری. تهران: انجمن ژئوپلیتیک ایران. ۹- شورت، جان رنی. (۱۳۹۲). کلانشهرهای جهانی. ترجمه: مهدی داودی. تهران: انجمن ژئوپلیتیک ایران. ۱۰- ایوانس، باب و دیگران. (۱۳۹۰). اداره شهرهای پایدار. ترجمه: غلامرضا کاظمیان و خدر فرج کرده. 			

تهران: انتشارات پرهام نقش.

۱۱- مرکز سکونتگاه‌های انسانی سازمان ملل متحد. (۱۳۸۸). **شهرها در فرایند جهانی شدن**. ترجمه رضا پورخردمند و دیگران. تهران: مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران.

- ۱- Taylor, P.J. (۲۰۰۴). **World City Network: A global Network Analysis**: London: Routledge Publisher.
- ۲- Taylor, P.J., Berudder, B. Saey, P. (۲۰۰۶). **Cities in Globalization: Practices, Policies and Theories**. London: Routledge Publisher.
- ۳- Sassen, S. (۲۰۰۱). **The World Cities**, New York: Princeton University.
- ۴- Engel, Michael. (۱۹۹۹). **State & Local Government**. New York: Peter Lang Publishing.
- ۵- Rokem, J. & Boano K. (۲۰۱۷). **Urban Geopolitics, Rethinking Planning in Contest Cities**. London: Routledge Publisher.

دروس پیشنهادی: ندارد	نوع واحد: تخصصی و کاربردی	تعداد واحد: ۲	عنوان درس: ساختهای سیاسی / فضایی (محلّی، ملی، منطقه ای و کروی) <i>Political – Spatial Structures (local, national, regional and global)</i>
آموزش تکمیلی: دارد ☒ (مشروط به وجود امکانات) ☒ سفر علمی ☒ کارگاه ☐ سمینار ☒		تعداد ساعت: ۳۲	استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان سیاسی
اهداف: ایجاد بینش و قدرت تبیین و تحلیل دانشجویان در باره ساختهای سیاسی / فضایی در سطوح محلّی، ملی، منطقه‌ای و جهانی.			
سرفصلها: ۱- تبیین فلسفه و ماهیت ساختهای سیاسی / فضایی؛ ۲- بررسی انتقادی نظریه های تاسیس کشور و دولت؛ ۳- گونه‌شناسی و سطح‌بندی ساختهای سیاسی / فضایی بر اساس ماهیت و کارکرد؛ ۴- تبیین رابطه متقابل سطوح چهارگانه ساختهای سیاسی / فضایی؛ ۵- تبیین وجوه اشتراک و افتراق بین سطوح چهار گانه ساختها؛ ۶- تبیین عوامل و فرایندهای شکل گیری ساختهای سیاسی / فضایی؛ ۷- ساختار و الگوی روابط قدرت در درون ساخت های سیاسی / فضایی؛ ۸- اصول سازماندهی سیاسی فضا در سطوح محلّی، ملی، منطقه‌ای و جهانی؛ ۹- استراتژیهای حل اختلافات و منازعات در ساختهای سیاسی -فضایی؛ ۱۱- تشریح ساختهای سیاسی / فضایی سطح محلّی (دولت محلّی)؛ ۱۲- تشریح ساختهای سیاسی / فضایی سطح ملی (کشور و حکومت ملی)؛ ۱۳- تشریح ساختهای سیاسی / فضایی منطقه ای (سازمانها و سیستم منطقه ای)؛ ۱۴- تشریح ساختهای سیاسی / فضایی جهانی (سازمانهای جهانی و ملل متحد).			
منابع پیشنهادی: ۱- حافظ نیا، محمدرضا و مراد کاویانی راد. (۱۳۹۸). افقهای جدید در جغرافیای سیاسی . تهران: سمت. ۲- میرحیدر، دره و دیگران. (۱۳۹۳). مبانی جغرافیای سیاسی . تهران: انتشارات سمت. ۳- احمدی پور، زهرا و دیگران. (۱۳۹۰). سازماندهی سیاسی فضا . تهران: انتشارات سازمان جغرافیایی. ۴- حافظ نیا، محمدرضا و احمدی پور، زهرا و رومینا، ابراهیم (۱۳۹۷). ساماندهی و مدیریت سیاسی فضا در ایران . تهران: سمت. ۵- قالیباف، محمداقبر. (۱۳۸۶). حکومت محلّی . تهران: موسسه انتشارات امیر کبیر. ۶- سازمان ملل متحد، برنامه اسکان بشر. (۱۳۹۲). قابلیتهای کلیدی برای حکمرانی محلّی . ترجمه: طیبیه نادآبادی و دیگران. تهران: انتشارات تیسرا. ۷- ویسی، هادی. (۱۳۹۴). درآمدی بر دولت محلّی . تهران: سمت. ۸- مقیمی، سیدمحمد. (۱۳۸۲). اداره امور حکومتی محلّی . تهران: انتشارات سمت و دانشکده مدیریت. ۹- مرتضوی، مهدی. (۱۳۹۲). مدیریت محلّی و حکمروایی شهری . تهران: مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهری. ۱۰- طاهری، ابوالقاسم. (۱۳۷۵). حکومتهای محلّی و عدم تمرکز . تهران: نشر قومس.			

- ۱۱- مجتهدزاده، پیروز. (۱۳۸۱). **جغرافیای سیاسی و سیاست جغرافیایی**. تهران: انتشارات سمت.
- ۱۲- افضلی، رسول. (۱۳۸۸). **دو نظام سیاسی-جغرافیایی در ایران**. تهران: موسسه انتشارات دانشگاه تهران.
- ۱۳- قالیباف، محمد باقر. (۱۳۹۶). **تمرکز گرایی و تمرکز زدایی در ایران**. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- ۱۴- مصلی نژاد، عباس. (۱۳۹۴). **نهاد گرایی و جهانی شدن**. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- ۱۵- ریتبرگر، فالکر و برنارد زنگل، ماتياس استاچ. (۱۳۹۰). **سازمان های بین المللی**. ترجمه: علی بغیری شاهرودی و محمدحسن رحمتی. تهران: دانشگاه امام صادق.
- ۱۶- دومینگث، روبرتو و کرشتر، امیل جوزف. (۱۳۹۲). **سازمان های منطقه ای و مدیریت امنیت**. ترجمه: مجید عباسی. تهران: موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین المللی ابرار معاصر تهران.
- ۱۷- غفوری، محمد. (۱۳۹۴). **سازمانهای بین المللی**. تهران: سمت.
- ۱۸- ظریف، محمد جواد و سجادپور، سید محمد کاظم. (۱۳۹۴). **دیپلماسی چندجانبه: نظریه و عملکرد سازمان های منطقه ای و بین المللی**. جلد ۱ و ۲ و ۳. تهران: وزارت امور خارجه.
- ۱۹- موسی زاده، رضا. (۱۳۹۵). **سازمانهای بین المللی**. تهران: میزان.
- ۲۰- اتوتایل، ژناروید و دالبی، سیمون و روتلج، پاول. (۱۳۸۱). **اندیشه های ژئوپلیتیک در قرن بیستم**. ترجمه: محمدرضا حافظ نیا و هاشم نصیری. تهران: انتشارات دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی.
- ۲۱- زرقانی، هادی. (۱۳۹۸). **درآمدی بر امنیت پایدار مرز و مناطق مرزی**. تهران: انتشارات انجمن ژئوپلیتیک ایران.

- ۲۲ - Flint, Colin & Teylor, Peter. (۲۰۱۴). **Political Geography: World-economy, Nation-state and Locality**, ۶th Edition. London: Routledge.
- ۲۳ - L'Estrange Fawcett, Louise & Andrew Hurrell. (۱۹۹۵). **Regionalism in World Politics: Regional Organization and International Order**. London: Oxford University Press.
- ۲۴- Glassner, Martin & Fahrer, Chuck. (۲۰۰۴). **Political Geography**. USA: John Wiley & Sons, Inc.
- ۲۵- Engel, Michael. (۱۹۹۹). **State & Local Government**. New York: Peter Lange Publishing, Inc.
- ۲۶- United Nations-Department of Public Information. (۱۹۹۵). **Basic Facts about the United Nations**. New York: United Nations Publication.

دروس پیش نیاز: ندارد	نوع واحد: تخصصی و کاربردی	تعداد واحد: ۲	عنوان درس: طراحی و تنظیم راهبرد ملی و اسناد چشم‌انداز <i>Designing and Planning of National Strategy and Vision Plans</i>
☐ ندارد ☒ دارد ☒ سمینار ☒ کارگاه ☐ آزمایشگاه ☐ سفر علمی	آموزش تکمیلی عملی: دارد ☒	تعداد ساعت: ۳۲	استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان سیاسی / مدیریت استراتژیک
اهداف: ارتقای دانش و ایجاد بینش، توانایی و مهارت لازم برای طراحی راهبرد ملی و اسناد چشم‌انداز.			
<p style="text-align: right;">سرفصل‌ها:</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱. تبیین ماهیت، فلسفه و گونه بندی راهبرد ملی و اسناد چشم انداز؛ ۲. تشریح نقش راهبرد ملی در کشورداری و هدایت آن به سوی پیشرفت و حصول به اهداف ملی؛ ۳. تبیین رابطه عوامل و ارزشهای جغرافیایی در طراحی و تدوین راهبرد ملی؛ ۴. تشریح رابطه مولفه های قدرت ملی، منافع ملی، اهداف ملی، توسعه و پیشرفت ملی، چشم انداز ملی، قلمرو سازی ژئوپلیتیکی، فرهنگ و ایدئولوژی، اندیشه سیاسی حکومت، سیاست گذاری ملی، دکترین ملی، عدالت فضایی و اجتماعی، و امنیت ملی در طراحی راهبرد ملی؛ ۵. تبیین فرصت‌ها و چالش‌های ژئوپلیتیکی در طراحی و اجرای راهبرد ملی؛ ۶. تبیین اصول کشورداری؛ ۷. بررسی تطبیقی راهبرد ملی کشورهای آمریکا، فرانسه، روسیه و چین؛ ۸. ساختار مفهومی مولفه ها، عناصر و اجزای سیستماتیک طرح راهبرد ملی؛ ۹. انواع مدلها و الگوهای طراحی و تنظیم راهبرد ملی؛ ۱۰. تبیین رابطه و اثر بخشی مدل‌های تصمیم گیری در طراحی راهبرد ملی؛ ۱۱. فرایند عملیاتی طراحی و تنظیم راهبرد ملی و سند چشم انداز؛ ۱۲. جایگاه سناریو نویسی و آینده پژوهشی در تدوین راهبرد ملی؛ ۱۳. بررسی و نقد اسناد چشم انداز جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۴. کارگاه طراحی و تنظیم راهبرد ملی. 			
<p style="text-align: right;">منابع پیشنهادی:</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱. لطیفیان، سعیده. (۱۳۷۶). <i>استراتژی و روشهای برنامه‌ریزی استراتژیک</i>. تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه. ۲. حافظ نیا، محمدرضا. (۱۳۹۶). <i>اصول و مفاهیم ژئوپلیتیک</i>. مشهد: انتشارات پاپلی. ۳. صالح، اصغر. (۱۳۹۲). <i>استراتژی چیست و چگونه پیاده سازی و کنترل میشود</i>. تهران. ۴. تیمورنژاد، کاوه و روانبخش، مقتدرالانام. (۱۳۹۱). <i>مدیریت استراتژیک پیشرفته</i>. تهران: دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران مرکز. ۵. هاینتز، استفن. (۱۳۸۷). <i>رویکرد سیستمی به برنامه‌ریزی و مدیریت استراتژیک</i>. تهران: نشر نی. ۶. حافظنیا، محمدرضا. (۱۳۸۶). <i>قدرت و منافع ملی</i>. تهران: نشر انتخاب. ۷. زرقانی، سید هادی. (۱۳۸۸). <i>مقدمه‌ای بر قدرت ملی</i>. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی. 			

۸. زرقانی، سید هادی. (۱۳۹۸). **درآمدی بر مبانی و سنجش قدرت ملی با مقایسه قدرت ملی ایران و عراق در دوره دفاع مقدس**. تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس.
۹. احمدی، سید عباس. (۱۳۹۶). **آرا و نظریه های علمی دکتر محمدرضا حافظ نیا**. مشهد: انتشارات پاپلی.
۱۰. مصلی نژاد، عباس. (۱۳۹۹). **سیاست گذاری اقتصادی**. تهران: رخداد نو.
۱۱. قالیباف، محمد باقر. (۱۳۸۹). **نگاه راهبردی به نظام مدیریتی و اداری کشور**. تهران: نگارستان حامد.
۱۲. پاتاجو، نوئل. (۱۳۸۴). **راهنمای تدوین دکترین**. ترجمه: داود علمایی. تهران: دوره عالی جنگ.
۱۳. تهامی، سید مجتبی (۱۳۸۴). **امنیت ملی، داکترین، سیاستهای دفاعی و امنیتی**، جلد ۱ و ۲. تهران: نشر آجا و دانشگاه دفاع ملی.
۱۴. طاهری موسوی، معصومه. (۱۳۸۷). **جغرافیا و استراتژی ملی**. تهران: سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.
۱۵. میدری، احمد و خیرخواهان، جعفر. (۱۳۸۳). **حکمرانی خوب بنیان توسعه**. تهران: مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی.
۱۶. Gray, Colins. (۱۹۹۹). **Modern Strategy**. UK: Oxford University press.
۱۷. Harry R. Yarger. (۲۰۰۸). **Strategy and the National Security Professional: Strategic Thinking and Strategy Formulation in the ۲۱st Century**, Westport, Conn. : Praeger Security International.
۱۸. Zarghani, Hadi. (۲۰۱۰). **National Power: Notions, Functions**. Germany: LambertAcademic Publishing.
۱۹. Barry, Busan. (۱۹۹۸). **Global Strategy at ۲۱st Century**.
۲۰. Goodstein, Leonard & Nolan, Timothy & Pfeiffer, J. William. (۱۹۹۳). **Applied Strategic Planning**. New York: Mc Graw- Hill
۲۱. Keith, Head. (۲۰۰۷). **Elements of Multinational Strategy**. New York: Springer.
۲۲. Colin S. Gray. (۲۰۱۵). **The Future of Strategy**. . Cambridge, UK: Polity.
۲۳. Paul, Cornish & Claire, yorke. (۲۰۱۵). **Strategic Communications and National Strategy**. Chatham House: www.chathamhouse.org.
۲۴. Barry Dalal, Clayton & Stephen bass. (۲۰۰۰). **National Strategies for Sustainable Development**. London: Earthscan.
۲۵. Gray Colin S. (۲۰۱۳). **Geopolitics, Geography and Strategy**. London: Routledge.
۲۶. William C. Martel. (۲۰۱۵). **Grand Strtegy in Theory and Practice**. London: Cambridge University Press.
۲۷. Colin S. Gray. (۲۰۱۳). **Perspectives on Strategy**. London: Oxford University Press.
۲۸. William I. Hitchcock, Melvyn P. Leffler and Jeffrey W. Legro. (۲۰۱۶). **Shaper**

Nations: Strategies for a Changing World. USA: Harvard University Press.

۲۹. Keith, Simerson. (۲۰۱۱). **Strategic Planning.** USA: Praeger.

۳۰. Beatrice, Heuser. (۲۰۱۰). **The Evolution of Strategy: Thinking War from Antiquity to the Present.** UK: Cambridge University Press.

۳۱. Rodrigue, Jean & Claude, Comtois & Brian Slack. (۲۰۱۳). **The Geography of Transport Systems.** London: Routledge.

۳۲. Jeffrey, Bracker. (۱۹۸۰). **The Historical Development of the Strategic Management Concept.** Academy of Management Review, Vol ۵, No ۲.

عنوان درس: الزامات ژئوپلیتیکی توسعه عمرانی و اقتصادی (با تأکید بر ایران)	تعداد واحد: ۲	نوع واحد: تخصصی و کاربردی	دروس پیش نیاز: ندارد
<i>Geopolitical Requirements of Reconstruction and Economic Development (with emphasis on Iran)</i>			
استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان سیاسی	تعداد ساعت: ۳۲	آموزش تکمیلی عملی: دارد ☒ ندارد ☐ سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ کارگاه ☒ سمینار ☒	

اهداف: آشنایی دانشجویان با الزامات ژئوپلیتیکی موثر بر توسعه اقتصادی و عمرانی با توجه ویژه به ایران.

سرفصل ها:

۱. توسعه اقتصادی و عمرانی: ابعاد و نظریه ها (وابستگی، نوسازی و...)
۲. تشریح تأثیرات متقابل مولفه های ژئوپلیتیک و توسعه؛
۳. تبیین مفهوم ژئواکونومی (اقتصاد ژئوپلیتیکی) و مولفه ها و ابزارهای آن؛
۴. استراتژیهای ژئوپلیتیکی تولید، صلح، امنیت و توسعه؛
۵. تأثیر روندهای ژئوپلیتیکی جهانی، منطقه ای و محلی بر توسعه؛
۶. تبیین رابطه شبکه ها و فضای جریانها با توسعه و عمران؛
- ۷- تبیین رابطه همگرایی و واگرایی کشورها با توسعه؛
- ۸- تبیین رابطه صلح و امنیت و نهاد سازی منطقه ای با توسعه ملی (اتحادیه اروپا، آسه آن، و غیره)؛
- ۹- تبیین رابطه انزوای ژئوپلیتیکی، تحریم و ستیز با توسعه اقتصادی و عمران؛
- ۱۰- بازتابهای اقتصادی بحرانهای ژئوپلیتیکی (عرضه و تقاضا، تجارت، قیمتها، فقر، شکاف توسعه و غیره)؛
۱۱. رقابتهای ژئواکونومیکی قدرتهای جهانی و قلمرو سازی ژئوپلیتیکی؛
۱۲. ژئوپلیتیک زیست محیطی و توسعه؛
۱۳. ژئوپلیتیک آب (هیدروپلیتیک) و توسعه؛
۱۴. قدرت شرکتهای چند ملیتی و توسعه تجاری، صنعتی، سرمایه گذاری و تکنولوژی؛
۱۵. تحلیل ریسک ژئوپلیتیکی مکان گزینی پروژه های کلان اقتصادی و عمرانی (تدوین پیوست ژئوپلیتیکی طرحهای کلان اقتصادی و عمرانی)؛
۱۶. ارزیابی جایگاه ملاحظات ژئوپلیتیکی در اسناد بالا دستی و راهبردهای توسعه در ایران.

منابع:

- ۱- جانستون، رونالد؛ تیلور، پیتر؛ واتس، مایکل. (۱۳۸۳). **جغرافیاهای تحول جهانی**. ترجمه: نسرین نوریان. تهران: انتشارات دوره عالی جنگ.
- ۲- مصلی نژاد، عباس. (۱۳۹۹). **سیاست گذاری اقتصادی**. تهران: رخداد نو.
- ۳- مصلی نژاد، عباس. (۱۳۸۴). **دولت و توسعه اقتصادی در ایران**. تهران: نشر قومس.
- ۴- احمدی، سید عباس. (۱۳۹۶). **آرا و نظریه های علمی دکتر محمدرضا حافظ نیا**. مشهد: انتشارات پابلی.
- ۵- احمدی، سید عباس و یوسف هاشمی. (۱۳۹۷). **ژئوپلیتیک و مخاطرات انسانی**. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- ۶- برادن، کتلین و شلی، فرد. (۱۳۸۳). **ژئوپلیتیک فراگیر**. ترجمه: علیرضا فرشچی و حمیدرضا رحمتی. تهران: انتشارات دوره عالی جنگ.
- ۷- لفت ویچ، آدریان. (۱۳۸۵). **دولتهای توسعه گرا**. ترجمه: جواد افشارکهن. تهران: نشر مژدیز و نی نگار.

- ۸- گیلپین، رابرت. (۱۳۸۷). **اقتصاد سیاسی جهانی؛ درک نظم اقتصاد بین الملل**. ترجمه: مهدی میرمحمدی و دیگران. تهران: انتشارات موسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد.
- ۹- اخباری، محمد. (۱۳۹۲). **مدیریت بحرانهای قومی با تاکید بر شمال غرب ایران**. انتشارات مرکز پژوهشهای علمی-کاربردی ناجا.
- ۱۰- مرادیان، محسن. (۱۳۹۱). **درآمدی بر امنیت زیست محیطی**. تهران: دانشکده علوم و فنون فارابی.
- ۱۱- قالیباف، محمد باقر. (۱۳۸۸). **ایران و دولت توسعه گرا**. تهران: مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه.
- ۱۲- Power, Marcus (۲۰۱۹). **Geopolitics and Development**. London: Routledge.
- ۱۳- Hooder, B. W. & Lee, Roger. (۱۹۸۲). **Economic Geography**. London: Methuen.
- ۱۴- Hodder, Rupert. (۲۰۰۰). **Development Geography**. London: Routledge.
- ۱۵- Knox, Paul & Agnew, John. (۱۹۹۴). **The Geography of the World Economy**. London: Edward Arnold.
- ۱۶- Moran, Theodore H. (۲۰۰۱). **International Political Risk Management**. USA: World Bank.
- ۱۷- Skelton, Tracey & Allen, Tim. (۱۹۹۹). **Culture and Global Change**. London: Routledge.
- ۱۸- Seitz, John L. (۲۰۰۲). **Global Issues**. UK: Blackwell Publishing.
- ۱۹- Johnstone, R. J. & Others. (۲۰۰۴). **Geographies of Global Change**. London: Blackwell Publishing.
- ۲۰- Nel, Philip & McGowan, Patrick J. (۱۹۹۹). **Power, Wealth and Global Order**. South Africa: University of Capetown Press.

عنوان درس:	تعداد واحد:	نوع واحد:	دروس پیش نیاز:
تبیین مسائل ژئوپلیتیکی جهان اسلام <i>Explanation of the Geopolitical Issue of the Islamic World</i>	۲	واحد: تخصصی و کاربردی	ندارد
	تعداد	آموزش تکمیلی عملی: دارد ☒ ندارد ☐	
استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان سیاسی	ساعت: ۳۲	سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ کارگاه ☐ سمینار ☒	
هدف: تحلیل و تبیین جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک جهان اسلام و مسائل ژئوپلیتیکی با منشاء داخلی و خارجی.			
سرفصل ها:			
<p>۱) قلمرو جغرافیای سیاسی و مناطق ژئوپلیتیکی جهان اسلام؛</p> <p>۲) سرچشمه ها و ساختار قدرت در جهان اسلام؛</p> <p>۳) بررسی تطبیقی اندیشه های سیاسی در جهان اسلام و رابطه آن با مسائل ژئوپلیتیکی؛</p> <p>۴) عوامل و سرچشمه های واگرایی؛ رقابت و ستیز درون منطقه ای جهان اسلام؛</p> <p>۵) فرصتها و بسترهای همگرایی، همکاری و صلح درون منطقه ای جهان اسلام؛</p> <p>۶) نقش آفرینی و مداخلات قدرتهای جهانی در جهان اسلام (اروپا، آمریکا، روسیه، چین و...);</p> <p>۷) بحرانهای ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیکی در جهان اسلام؛</p> <p>۸) تبیین الگوهای رقابت و منازعه در جهان اسلام؛</p> <p>۹) تحلیلی بر نقش دولت ها و قدرت های منطقه ای در همگرایی و واگرایی کشورهای جهان اسلام؛</p> <p>۱۰) ظرفیتها و فرصت های خلق ارزش و منافع مشترک بین کشورهای اسلامی در شرایط کنونی و آینده؛</p> <p>۱۱) تحلیل تحولات و مسائل ژئوپلیتیکی غرب آسیا، شمال آفریقا، آسیای مرکزی؛</p> <p>۱۲) بررسی و تحلیل جایگاه و نقش شیعیان در جهان اسلام؛</p> <p>۱۳) بررسی تاثیرات انقلاب اسلامی ایران بر جهان اسلام؛</p> <p>۱۴) روابط و پیوندهای ژئوپلیتیکی ایران با کشورهای همسایه و سایر کشورهای اسلامی.</p>			
منابع:			
<p>۱) موسسه آینده پژوهی جهان اسلام. (۱۳۹۵). مجموعه مقالات همایش بین المللی بحران های ژئوپلیتیکی جهان اسلام. تهران: موسسه آینده پژوهی جهان اسلام.</p> <p>۲) موسسه آینده پژوهی جهان اسلام. (۱۳۹۸). مجموعه مقالات همایش بین المللی آینده جهان اسلام در افق ۱۴۱۴ شمسی. تهران: موسسه آینده پژوهی جهان اسلام.</p> <p>۳) اتوتایل، ژناروید و دالبی، سیمون و روتلج، پاول. (۱۳۸۱). اندیشه های ژئوپلیتیک در قرن بیستم، ترجمه: محمدرضا حافظ نیا و هاشم نصیری. تهران: انتشارات دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی.</p> <p>۴) عزتی، عزت الله. (۱۳۷۸). جغرافیای سیاسی جهان اسلام. قم: سازمان حوزه ها و مدارس خارج از کشور.</p> <p>۵) احمدیان، محمدعلی. (۱۳۸۸). ویژگی های جغرافیایی کشورهای اسلامی. مشهد: انتشارات سخن گستر.</p> <p>۶) درایسدل، الایسیدیر و بلیک، جرالداچ. (۱۳۶۹). جغرافیای سیاسی خاورمیانه و شمال آفریقا. ترجمه: دره میرحیدر. تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی.</p> <p>۷) فولر، گراهام و لسر، یان. (۱۳۸۴). احساس محاصره، ژئوپلیتیک اسلام و غرب. ترجمه: علیرضا فرشچی. تهران: انتشارات سپاه پاسداران.</p> <p>۸) احمدی، سید عباس. (۱۳۹۰). ایران، انقلاب اسلامی و ژئوپلیتیک شیعه. تهران: موسسه مطالعات اندیشه سازان نور.</p> <p>۹) حافظ نیا، محمدرضا و میرزایی تبار، میثم. (۱۳۹۹). قابلیتها و ظرفیتهای همگرایی در جهان اسلام.</p>			

- فصلنامه مطالعات بنیادین و کاربردی جهان اسلام. سال دوم، شماره اول.
- ۱۰) کمپ، جفری و هارکاو، رابرت. (۱۳۸۳). **جغرافیای استراتژیک خاورمیانه**، جلد ۲۰۱. ترجمه: سید مهدی حسینی متین. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ۱۱) احمدی، سید عباس و جاسم نژاد، مسعود. (۱۳۹۴). **از نجف تا قم. ژئوپلیتیک اندیشه سیاسی شیعه**. تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
- ۱۲) احمدی، سید عباس و مهدی شیرازی. (۱۳۹۵). **جهان اسلام و تحولات ژئوپلیتیک شیعه در دوران معاصر**. تهران: سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.
- ۱۳) کامروا، مهران. (۱۳۸۸). **خاورمیانه معاصر**. ترجمه: محمدباقر قالیباف و سید موسی پورموسوی. تهران: نشر قومس.
- ۱۴) قادری، حاتم. (۱۳۷۸). **اندیشه های سیاسی در اسلام و ایران**. تهران: انتشارات سمت.
- ۱۵) رجایی، فرهنگ. (۱۳۸۱). **اندیشه های سیاسی معاصر در جهان عرب**. تهران: مرکز پژوهشهای علمی و مطالعات استراتژیک خاورمیانه.
- ۱۶) موثقی، سید احمد. (۱۳۷۴). **جنبشهای اسلامی معاصر**. تهران: انتشارات سمت.
- ۱۷) صفوی، حمزه. (۱۳۹۴). **عربستان، مجموعه کشورهای اسلامی**. تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی و موسسه آینده پژوهی جهان اسلام.
- ۱۸- حافظ نیا، محمدرضا. (۱۳۹۸). **جغرافیای سیاسی ایران**. تهران: انتشارات سمت.
- ۱۹) امیری، مجتبی. (۱۳۷۵). **نظریه برخورد تمدن‌ها**. تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی.
- ۲۰) اخباری، محمد. (۱۳۸۸). **جغرافیای کشور پاکستان**. تهران: انتشارات سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.
- ۲۱) اخباری، محمد. (۱۳۹۱). **الگوی امنیتی اسلامی - ایرانی**. تهران: مرکز پژوهشهای شهید صیاد شیرازی.
- ۲۲) Fuller E. Graham & Lesser, Ian O. (۱۹۹۵). **The Geopolitics of Islam and the West**. USA: RAND.
- ۲۳) Mehmet, Ozay. (۱۹۹۰). **Islamic Identity and Development**. London: Routledge.

عنوان درس: مناطق ژئوپلیتیکی پیرامون ایران <i>Geopolitical Regions of Iran's Periphery</i>	تعداد واحد: ۲	نوع واحد: تخصصی و کاربردی	دروس پیش نیاز: ندارد
استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان سیاسی	تعداد ساعت: ۳۲	آموزش تکمیلی عملی: دارد ☒ (مشروط به وجود امکانات) سفر علمی ☒ آزمایشگاه ☐ کارگاه ☐ سمینار ☒	

اهداف: ایجاد شناخت تحلیلی در دانشجویان در رابطه با مناطق ژئوپلیتیکی پیرامون ایران.

سرفصل ها:

- ۱- تبیین مباحث نظری (مفهوم منطقه، منطقه ژئوپلیتیکی، فلسفه و فرآیند تکامل مناطق ژئوپلیتیکی)؛
- ۲- تبیین قلمرو های تمدنی پیرامون ایران؛
- ۳- تبیین ساختار سیاسی / فضایی مناطق ژئوپلیتیکی ده گانه پیرامون ایران؛
- ۴- تبیین علایق و دغدغه های ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران در مناطق پیرامونی؛
- ۵- تشریح مولفه های جغرافیای سیاسی هر منطقه شامل: اندیشه سیاسی حکومتها، نظام قدرت و بازیگران اصلی، الگوی روابط درونی و برونی منطقه، روندها و بحرانهای ژئوپلیتیکی، نهادهای منطقه ای، الگوی روابط با جمهوری اسلامی ایران و غیره.
  - تشریح منطقه خلیج فارس؛
  - تشریح منطقه اقیانوس هند؛
  - تشریح منطقه جنوب آسیا؛
  - تشریح منطقه افغانستان و تمدن ایرانی؛
  - تشریح منطقه آسیای مرکزی؛
  - تشریح منطقه خزر؛
  - تشریح منطقه قفقاز،
  - تشریح منطقه ترکی و تورانی؛
  - تشریح منطقه کردی؛
  - تشریح منطقه عربی و سامی.

منابع پیشنهادی:

- ۱- حافظ نیا، محمد رضا. (۱۳۸۵). **اصول و مفاهیم ژئوپلیتیک**. مشهد: انتشارات پاپلی.
- ۲- کوهن، سائول برنارد. (۱۳۸۷). **ژئوپلیتیک نظام جهانی**. ترجمه عباس کاردان. تهران: ابرار معاصر.
- ۴- حافظ نیا، محمدرضا و ربیعی، حسین. (۱۳۹۴). **خلیج فارس و نقش استراتژیک تنگه هرمز**. تهران: سمت.
- ۵- حافظ نیا، محمدرضا و ربیعی، حسین. (۱۳۹۸). **مطالعات منطقه ای خلیج فارس**. تهران: سمت.
- ۶- حافظ نیا، محمدرضا و رومینا، ابراهیم و قادری حاجت، مصطفی. (۱۳۹۵). **الگوی روابط سازه های انسانی و قلمرو های فرهنگی در غرب آسیا با تاکید بر قلمرو فرهنگی ایرانی**. مجله جغرافیای سیاسی، سال اول، شماره ۲.
- ۷- لیک، دیوید ای و مورگان، پاتریک. (۱۳۸۱). **نظم های منطقه ای، امنیت سازی در جهانی نوین**. ترجمه: جلال دهقانی. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ۸- فولر، گراهام. (۱۳۷۳). **قبله عالم، ژئوپلیتیک ایران**. ترجمه: عباس مخبر. تهران: نشر مرکز.
- ۹- الهی، همایون. (۱۳۸۶). **خلیج فارس و مسائل آن**. تهران: نشر قومس.
- ۱۰- روشندل، جلیل و سیف زاده، سید حسین. (۱۳۸۲). **تعارضات ساختاری در منطقه خلیج فارس**. تهران: ...

مرکز پژوهش‌های علمی و مطالعات استراتژیک خاورمیانه.

۱۱- کریمی پور، یدالله. (۱۳۷۹). **مقدمه ای بر ایران و همسایگان**. تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی تربیت معلم.

۱۲- ایرانی، لادن. (۱۳۷۱). **موضع هند در قبال مسائل اقیانوس هند**. تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.

۱۳- احمدی پور، زهرا، لشگری، احسان و قنبری، قاسم. (۱۳۸۹). **ژئوپلیتیک خزر**. تهران: انتشارات سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.

۱۴- کولایی، الهه. (۱۳۷۶). **سیاست و حکومت در آسیای مرکزی**. تهران: انتشارات سمت.

۱۵- شیخ حسنی، کامبیز. (۱۳۷۵). **اکو؛ یک دیدگاه منطقه ای**. تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.

۱۶- افشردی، محمدحسین. (۱۳۸۱). **ژئوپلیتیک قفقاز و سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران**. تهران: دوره عالی جنگ.

۱۷- مجیدی، محمدرضا و همکاران. (۱۳۸۷). **غرب آسیا، نظام بین‌الملل و همگرایی منطقه ای**. تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.

۱۸- مرادیان، محسن. (۱۳۸۹). **برآورد استراتژیک ترکیه**. تهران: موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران.

۱۹- محمدی، حمیدرضا و خالدی، حسین. (۱۳۹۱). **ژئوپلیتیک کردستان عراق**. تهران: نشر انتخاب.

۲۰- صفوی، حمزه. (۱۳۹۴). **عربستان**. تهران: موسسه آینده پژوهی جهان اسلام و انتشارات جهاد دانشگاهی.

۲۱- فرجی راد. عبدالرضا. (۱۳۹۲). **عوامل ژئوپلیتیکی بحران زا در آسیای مرکزی و قفقاز**. تهران: انتشارات سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.

۲۲- اخباری، محمد. (۱۳۸۸). **جغرافیای کشور پاکستان**. تهران: انتشارات سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.

۲۳- ویسی، هادی. (۱۳۹۶). **جغرافیاهای منطقه خلیج فارس**. تهران: انتشارات انجمن ژئوپلیتیک ایران.

۲۴- زرقانی، هادی. (۱۳۸۹). **مقایسه تطبیقی مولفه های قدرت جمهوری اسلامی ایران و کشورهای منطقه آسیای جنوب غربی**. تهران: موسسه مطالعاتی و تحقیقاتی ابرار معاصر تهران.

۲۵- Cohen, Saul Bernard. (۲۰۰۹). **Geopolitics: The Geography of International relations**. Published by Rowman & Littlefield.

۲۶- Taylor, Peter & Flint, Colin. (۲۰۰۰). **Political Geography: World – economy, nation-state, and Locality**. Fourth Edition, New York: Prentice Hall.

۲۷- Wallerstein, I. (۲۰۰۶). **World-System Analysis: an introduction**. London: Duke University Press.

نوع واحد: تخصصی و کاربردی	تعداد واحد: ۲	نوع واحد: تخصصی و کاربردی	نوع واحد: تخصصی و کاربردی
دروس پیش نیاز: ندارد	نوع واحد: تخصصی و کاربردی	تعداد واحد: ۲	نوع واحد: تخصصی و کاربردی
☐ ندارد ☒ دارد عملی: ☒ دارد ☒ سمینار ☐ کارگاه ☐ آزمایشگاه ☐ سفر علمی		تعداد ساعت: ۳۲	استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان سیاسی

هدف: ارتقای دانش و ایجاد بینش و افزایش قدرت تحلیل دانشجویان در زمینه مبانی ژئوپلیتیکی روابط و سیاست خارجی ایران.

سرفصل‌ها:

- ۱- تشریح مبانی نظری روابط خارجی بین کشورها و تنوع دیپلماسی؛
- ۲- تبیین مفهوم استراتژی ژئوپلیتیکی و تأثیر عوامل و متغیرهای ژئوپلیتیکی بر روابط خارجی کشورها؛
- ۳- تبیین نقش موقعیتهای ژئوپلیتیکی حائل، گذرگاهی، مرکزی و غیره در سیاست خارجی کشورها؛
- ۴- بررسی سیر تحول استراتژی سیاست خارجی ایران از دوره صفویه تا پایان دوره پهلوی؛
- ۵- تبیین نقش موقعیت ژئوپلیتیکی حائل و گذرگاهی در استراتژی دو قرن اخیر سیاست خارجی ایران؛
- ۶- تبیین نقش نفت و منابع زیر زمینی در سیاست خارجی ایران؛
- ۷- آشنایی با سیاست خارجی ج.ا. ایران بر اساس اصول قانون اساسی؛
- ۸- بررسی مبانی ژئوپلیتیکی روابط ایران با قدرتهای جهانی دوره جنگ سرد (آمریکا و شوروی)؛
- ۹- بررسی مبانی ژئوپلیتیکی روابط ایران با اعضای اتحادیه اروپا و تأثیرات مثبت و منفی آن؛
- ۱۰- بررسی مبانی ژئوپلیتیکی روابط ایران با کشورهای خاور میانه و قاره آفریقا و تأثیرات مثبت و منفی آن؛
- ۱۱- بررسی مبانی ژئوپلیتیکی روابط ایران با کشورهای همسایه جنوبی در حوزه خلیج فارس و اثرات آن؛
- ۱۲- بررسی مبانی ژئوپلیتیکی روابط ایران با کشورهای همسایه شمالی و حوزه خزر؛
- ۱۳- بررسی مبانی ژئوپلیتیکی روابط ایران با کشورهای همسایه شرقی و آسیای جنوبی؛
- ۱۴- بررسی مبانی ژئوپلیتیکی روابط ایران با کشورهای همسایه غربی و عربی؛
- ۱۵- بررسی مبانی ژئوپلیتیکی روابط ایران با کشورهای حوزه شرق دور با تأکید بر چین و ژاپن؛
- ۱۶- بررسی مبانی ژئوپلیتیکی روابط ایران با کشورهای حوزه آمریکای لاتین؛
- ۱۷- بررسی مبانی ژئوپلیتیکی روابط ایران با سازمان های بین المللی بویژه سازمان ملل متحد.

منابع پیشنهادی:

- ۱- قوام، عبدالعلی. (۱۳۹۰). اصول سیاست خارجی و سیاست بین الملل. تهران: انتشارات سمت.
- ۲- رشنو، نبی الله. (۱۳۹۲). نگاهی به جایگاه جمهوری اسلامی ایران در شرایط جدید ژئوپلیتیک. تهران: مرکز ملی مطالعات جهان شدن.
- ۳- مجتهدزاده، پیروز. (۱۳۷۹). ایده های ژئوپولیتیک و واقعیت های ایرانی. تهران: نشر نی.
- ۴- کریمی پور، یدالله. (۱۳۸۰). مقدمه ای بر ایران و همسایگان. تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی تربیت معلم.
- ۵- حافظ نیا، محمدرضا. (۱۳۹۸). جغرافیای سیاسی ایران. تهران: انتشارات سمت.
- ۶- فولر، گراهام. (۱۳۷۳). قله عالم - ژئوپلیتیک ایران. ترجمه: عباس مخبر. تهران: نشر مرکز.
- ۷- اطاعت، جواد. (۱۳۸۵). ژئوپلیتیک و سیاست خارجی ایران، تهران: انتخاب.
- ۸- اطاعت، جواد و نصرتی، حمید رضا. (۱۳۹۲). ژئوپلیتیک نفت و سیاست خارجی ایران. تهران: نشر علم.

- ۹- نقیب زاده، احمد. (۱۳۸۱). **تأثیر فرهنگ ملی بر سیاست خارجی ج.ا. ایران**. تهران: وزارت امور خارجه.
- ۱۰- ثقفی عامری، ناصر و احمدی، افسانه. (۱۳۸۷). **ایران و سیاست نگاه به شرق**. تهران: مجمع تشخیص مصلحت نظام.
- ۱۱- ظریف، محمد جواد و سجادیپور، سید کاظم و مولایی، عبادالله. (۱۳۹۵). **دوران گذار روابط بین الملل در جهان پسا غربی**. تهران: مجمع تشخیص مصلحت نظام
- ۱۲- فرجی راد، عبدالرضا و اسحاقی، جواد. (۱۳۹۵). **دیپلماسی و رسانه**. تهران: سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.
- ۱۳- فرجی راد، عبدالرضا. (۱۳۸۸). **ژئوپلیتیک حقوق بشر**. تهران: واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی.
- ۱۳- خرمشاد، محمد باقر. (۱۳۹۳). **قدرت های منطقه ای، ایران قدرت نوظهور**. تهران: انتشارات علمی فرهنگی
- ۱۴- قاضی زاده، شهرام و طالبی فر، عباس. (۱۳۹۰). **مناسبات راهبردی ایران و چین**. پژوهشکده مطالعات راهبردی
- ۱۵- دهقانی فیروزآبادی، سید جلال. (۱۳۹۱). **سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران**. تهران: سمت.
- ۱۶- افشردی، محمدحسین. (۱۳۸۱). **ژئوپولیتیک قفقاز و سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران**. تهران: دوره عالی جنگ.
- ۱۷- ایزدی، فواد. (۱۳۹۰). **دیپلماسی عمومی آمریکا در قبال ایران**. تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق

عنوان درس:	تعداد واحد: ۲	نوع واحد: تخصصی و کاربردی	دروس پیش نیاز: ندارد
هیدروپلیتیک ایران و حوضه‌های پیرامونی <i>Hydropolitics of Iran and the Peripheral Basins</i>			
استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان سیاسی	تعداد ساعت: ۳۲	آموزش تکمیلی عملی: دارد ☒ ندارد ☐ سفر علمی ☒ آزمایشگاه ☐ کارگاه ☐ سمینار ☒	

اهداف: ارتقای دانش تحلیلی و بینش دانشجویان در ابعاد معرفتی هیدروپلیتیک و نیز مسائل هیدروژئوپلیتیک ایران و مناطق پیرامونی.

سرفصل‌ها:

۱. الگوی پخش جغرافیایی منابع آب شیرین و چالشهای آن در جهان؛
۲. تبیین ماهیت و قلمرو معرفتی هیدروپلیتیک / هیدروژئوپلیتیک؛
۳. مناسبات قدرت و زیاده طلبی در هیدروپلیتیک (رقابت، یک جانبه گرایی، کنترل قهری، ستیز و جنگ)؛
۴. رویکردهای انسان گرایانه و منصفانه در هیدروپلیتیک (منطقه گرایی، چند جانبه گرایی، همکاری مشترک، دیپلماسی آب، تجارت آب و غیره)؛
۵. چالشها و بحرانهای هیدروپلیتیک (داخلی و بین المللی)؛
۶. سیاست گذاری و مدیریت بهینه منابع آب داخلی (امنیت آب، عدالت آبی و مدیریت بهینه منابع آب)؛
۷. رژیم‌های حقوقی بهره برداری از منابع آب بین المللی (سفره های زیر زمینی مشترک، رودخانه های بین المللی، دریاچه های مشترک بین مرزی، منابع دریایی و اقیانوسی، منابع اتمسفری، ابرها)؛
۸. آینده پژوهشی در مسائل و روندهای هیدروپلیتیک؛
۹. تبیین وضعیت منابع آب ایران و چالشها و بحرانهای هیدروپلیتیکی آن؛
۱۰. بازتابهای جغرافیای سیاسی انتقال بین حوضه ای آب در ایران؛
۱۱. مسایل آب زیستگاههای شهری و روستایی در ایران؛
۱۲. مناسبات هیدروپلیتیک ایران در ضلع شرقی (رودهای هیرمند و هریرود)؛
۱۳. مناسبات هیدروپلیتیک ایران در ضلع غربی (منابع مشترک آبی و حوضه بین النهرین)؛
۱۴. مناسبات هیدروپلیتیک ایران در ضلع شمالی (دریای خزر، و رودهای اترک، سومبار و ارس)؛
۱۵. سناریوها و راهبردهای محتمل تامین پایدار منابع آب مورد نیاز آینده کشور (در ابعاد داخلی و خارجی).

منابع:

- ۱- کاویانی راد، مراد. (۱۳۹۸). **هیدروپلیتیک: سویه‌ها و رویکردها**. تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ۲- پاپلی‌یزدی، محمدحسین و وثوقی، فاطمه. (۱۳۹۰). **نگاهی به دیپلماسی آب ایران: هیدروژئوپلیتیک**. مشهد: انتشارات پاپلی.
- ۳- کاویانی راد، مراد و صدرانیا، حسن. (۱۳۹۹). **هیدروپلیتیک: آینده پژوهی مناسبات هیدروپلیتیک ایران و افغانستان در حوضه آبریز هریرود**. تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ۴- نامی، محمد حسن و محمدپور، علی. (۱۳۹۰). **جغرافیای سیاسی آبهای مرزی ایران (رودخانه‌ها)**. تهران: نشر سپهر، زیتون سبز.
- ۵- نامی، محمدحسن و محمدپور، علی. (۱۳۸۹). **جغرافیای سیاسی و حقوقی آبهای ایران**. تهران: زیتون سبز، نشر سپهر.

- ۶- فرشادگهر، ناصر. (۱۳۶۷). نظام حقوقی رودهای بین‌المللی و ارونند رود. تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.
- ۷- کاویانی راد، مراد و نصرتی، حمیدرضا. (۱۳۹۹). آینده پژوهی امنیت آب کلانشهر تهران. تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ۸- پاپلی یزدی، محمد حسین و دیگران. (۱۳۷۹). قنات قصبه گناباد، یک اسطوره. مشهد: شرکت سهامی آب منطقه ای خراسان.
- ۹- گونزالس، مایک و یانس، ماریانلا. (۱۳۹۹). آخرین قطره؛ سیاست آب (هیدروپلیتیک). ترجمه: حسین مختاری، تهران: نشر نی.
- ۱۰- Moore, . Subnational Hydropolitics: Conflict, Cooperation, and Institution-building in Shared River Basins. UK: Oxford University Press.
- ۱۱- Allan, John Anthony. (۲۰۱۲). The Middle East Water Question: Hydropolitics and the Global Economy. Bloomsbury Publishing.
- ۱۲- World Bank. (۲۰۱۷). Beyond Scarcity: Water Security in the Middle East and North Africa. USA: World Bank Publications.

عنوان درس: اقتصاد سیاسی ایران و جهان <i>Political Economy of Iran and the World</i>	تعداد واحد: ۲	نوع واحد: تخصصی و کاربردی	دروس پیش نیاز: ندارد
	تعداد ساعت: ۳۲	آموزش تکمیلی عملی: دارد ☒ ندارد ☐ سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ کارگاه ☐ سمینار ☒	استاد متخصص برای تدریس: متخصص در اقتصاد سیاسی

هدف: ارتقای دانش و ادراک دانشجویان در باره اقتصاد سیاسی و رابطه آن با پدیده‌های جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک.

سرفصل‌ها:

۱. چپستی اقتصاد سیاسی و نسبت آن با جغرافیای سیاسی؛
۲. مکاتب اقتصاد سیاسی؛
۳. سازمانها و نهادهای اقتصادی جهانی و تاثیر آنها بر اقتصاد سیاسی بین الملل؛
۴. نظریه های فضایی و مکانی اقتصاد سیاسی؛
۵. الگوهای سیاستگذاری اقتصاد سیاسی در جهان؛
۶. منطقه گرایی و تاثیر آن بر اقتصاد سیاسی بین الملل؛
۷. جهانی شدن و اقتصاد سیاسی بین الملل؛
۸. تحولات جدید اقتصاد سیاسی جهانی در قرن بیست و یکم با تاکید بر ابعاد فضایی و مکانی؛
۹. اقتصاد سیاسی در اسلام و جهان اسلام با تاکید بر ابعاد مکانی و فضایی؛
۱۰. اقتصاد سیاسی در منطقه خلیج فارس و کشورهای جنوب غرب آسیا؛
۱۱. اقتصاد سیاسی (منابع انرژی) نفت و گاز؛
۱۲. اقتصاد سیاسی در ایران؛
۱۳. مولفه های جغرافیایی اثرگذار بر اقتصاد سیاسی ایران در مقیاس های ملی ، منطقه ای و جهانی؛
۱۴. جایگاه ایران در اقتصاد سیاسی بین الملل.

منابع پیشنهادی:

- ۱- بار، ریمون. (۱۳۷۵). **اقتصاد سیاسی**، جلد ۱ و ۲. ترجمه: منوچهر فرهنگ. تهران: سروش.
- ۲- مصلی نژاد، عباس. (۱۳۹۴). **اقتصاد سیاسی، مبانی، کارکرد و فرایند**. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- ۳- گیلپین، رابرت. (۱۳۹۵). **اقتصاد سیاسی جهانی**. ترجمه: رسول افضلی و فرهاد دژپسند. تهران: نشر زیتون سبز.
- ۴- لایرسون، توماس دی و اسکیدمور، دیوید. (۱۳۹۳). **اقتصاد سیاسی بین الملل: تلاش برای کسب قدرت و ثروت**. ترجمه: احمد ساعی و مهدی تقوی. تهران: نشر قومس.
- ۵- مصلی نژاد، عباس. (۱۳۹۵). **اقتصاد سیاسی ایران**. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- ۶- همایون کاتوزیان، محمدعلی. (۱۳۹۷). **اقتصاد سیاسی ایران**. تهران: نشر مرکز.

۷- مصلی نژاد، عباس. (۱۳۸۴). دولت و توسعه اقتصادی در ایران. تهران: نشر قومس.

۸- کاپوراسو، جیمز ای. (۱۳۹۲). نظریه های اقتصاد سیاسی، ترجمه: محمود عبدالله زاده.

۹- پالان، رونن و کریمی، ایوب. (۱۳۸۶). اقتصاد سیاسی جهانی، نظریه های معاصر. تهران: نشر مهاجر.

۱۰- هتته، جورن و همکاران. (۱۳۸۴). اقتصاد سیاسی بین الملل و جهانی شدن. ترجمه: حسین پوراحمدی. تهران: نشر قومس.

۱۱- رئیس دانا، فریبرز. (۱۳۸۱). اقتصاد سیاسی توسعه. تهران: موسسه انتشارات نگاه.

۱۲- Lairson, Thomas D. & Skidmore, David. (۱۹۹۳). **International Political Economy, the Struggle for Power and Wealth.** USA- Florida: Ted Buchholz.

عنوان درس: ژئوپلیتیک انرژی <i>Geopolitics of Energy</i>	تعداد واحد: ۲	نوع واحد: تخصصی و کاربردی	درس پیش نیاز: ندارد
استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان سیاسی	تعداد ساعت: ۳۲	آموزش تکمیلی عملی: دارد ☒ ندارد ☐ سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ کارگاه ☐ سمینار ☒	

اهداف: ایجاد توانایی تحلیل علمی ابعاد ژئوپلیتیکی تولید، انتقال، مصرف، عرضه و تقاضای انرژی در دانشجویان.

سرفصل‌ها:

۱. تبیین ماهیت و مفهوم ژئوپلیتیک انرژی؛
۲. تبیین نسبت ژئوپلیتیک انرژی با سایر حوزه‌های معرفتی نظیر: ژئوپلیتیک زیست محیطی، ژئواکونومی، اقتصاد سیاسی، امنیت بین الملل، اقتصاد و تجارت بین الملل، جغرافیای اقتصادی و غیره؛
۳. چشم انداز جهانی و بیلان انرژی (منابع، روند تولید، روند مصرف، عرضه، تقاضا و...);
۴. مناسبات ژئوپلیتیکی تولید کنندگان و مصرف کنندگان انرژی در جهان؛
۵. کارکردهای سیاسی منابع انرژی در کشورهای در حال توسعه (تجارب جهانی)؛
۶. اهمیت ژئوپلیتیکی مناطق تولید و مصرف انرژی؛
۷. اهمیت ژئوپلیتیکی مسیرهای انتقال انرژی؛
۸. بازتابهای ژئوپلیتیکی رقابتهای جهانی بر سر کنترل منابع، مسیرها و بازار انرژی؛
۹. کارتل‌های انرژی در جهان و کارکرد آنها در فضاهای مولد انرژی؛
۱۰. روندهای تحول منابع انرژی و آینده نگری مناسبات ژئوپلیتیکی کشورهای تولید کننده و مصرف کننده؛
۱۱. ژئوپلیتیک انرژی‌های تجدیدپذیر؛
۱۲. بررسی مسائل ژئوپلیتیک انرژی مناطق عمده جهان (جنوب غرب آسیا، شمال آفریقا، آسیای جنوب شرقی، آفریقای جنوب صحرا، آمریکای لاتین، آمریکای شمالی، اروپا و قفقاز)؛
۱۳. سیاستهای انرژی قدرتهای بزرگ (آمریکا، اروپا، چین، روسیه، ژاپن، هند و...);
۱۴. تبیین مسائل ژئوپلیتیک انرژی در ایران (بازتابهای سیاسی، فضایی، اقتصادی، اجتماعی و عمرانی انرژی).

منابع:

- ۱- فرجی راد، عبدالرضا. (۱۳۹۴). ژئوپلیتیک انرژی: نفت و توسعه در نروژ، انتشارات سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.
- ۲- خسروی، قربان. (۱۳۹۴). ژئوپلیتیک خزر (امنیت انرژی). انتشارات سخن گستر.
- ۳- ملکی، عباس. (۱۳۹۳). سیاستگذاری انرژی. تهران: نشر نی.
- ۴- لونی، رایرت. (۱۳۹۱). مرجع امنیت انرژی. ترجمه: علیرضا طیب. تهران: ابرار معاصر.
- ۵- Högselius, Per. (۲۰۱۹). **Energy and Geopolitics**. New York: Routledge.
- ۶- International Renewable Energy Agency. (۲۰۱۹). **A New World: The Geopolitics of the Energy Transformation**. UAE: IRENA
- ۷- Favennec, Jean-Pierre. (۲۰۱۱). **The Geopolitics of Energy**. Paris: Editions TECHNIP.

